

Bijlagen

Het grijs gebied tussen legale en illegale prostitutie

Een onderzoek naar uitbuiting in de legale prostitutiebranche

Auteur: Ellen Smeets
Studentnummer: 2066918

Opdrachtgever: lectoraat Integrale Veiligheid
Afstudeermentor: dhr. B. Kratsborn

Opleiding: HBO-Rechten
Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys te 's-Hertogenbosch
Afstudeerdocenten: dhr. T. Quispel
dhr. D. Jansen

Classificatie: Intern

Afstudeerperiode: februari 2016 - mei 2016

Inhoudsopgave

Bijlage I	Kennisontwikkelingskring met Noraly	5
Bijlage II	Kennisontwikkelingskring met coördinator PCT	8
Bijlage III	Ministerie van Veiligheid & Justitie en het LIEC	12
Bijlage IV	Interview gemeente Eindhoven.....	21
Bijlage V	Interview Lumensgroep	26
Bijlage VI	Interview CoMensha	33
Bijlage VII	Interview raamexploitante Baekelandplein	40
Bijlage VIII	Interview TERECHT!.....	46

Bijlage I Kennisontwikkelingskring met Noraly

Geïnterviewde: Noraly

Locatie: Avans Hogeschool te 's-Hertogenbosch

Datum en tijd: 18 februari om 14.30 uur

Aanduiding

In dit interview zijn er door verschillende studenten vragen gesteld. De studenten worden met S aangeduid. De geïnterviewde, Noraly, wordt aangeduid met N.

Algemene informatie

Noraly is een ex-prostituee en was op 18 februari 2016 als gastspreker bij de kennisontwikkelingsbijeenkomst. Zij is op 18-jarige leeftijd door haar vader in de prostitutie gedwongen. Zij werkte in de legale branche en moest haar verdiensten aan haar vader afstaan. Tijdens deze bijeenkomst zijn wij in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen aan Noraly. Door verschillende studenten van verschillende academies zijn vragen gesteld. Deze bijlage bevat een overzicht van relevante passages.

S Je deed aangifte, toen was je 26. Wat was hetgeen wat je daartoe aanzette?

N Nou mijn ouders waren op een gegeven moment naar Suriname gegaan en wij moesten blijven werken en geld sturen. Maar op een gegeven moment ben je 26 en je weet al heel lang in je achterhoofd dat het niet klopt wat er gebeurd thuis. Dit klopt niet. Maar je beschermt je ouders...

S Je zei net "wij".

N Ja mijn zusjes. Ik en mijn zusjes. Ik ben 6 jaar ouder dan mijn zusjes maar die zijn ook begonnen toen ze 18 waren. Maar ik zal jou vraag even afmaken, op een gegeven moment ga je toch je verstand gebruiken, dan moet je toch ergens.. Kijk het is best laat. Toch ga je denken: "waarom doe je er niks aan?" Maar het zijn toch je ouders, het is toch je vader. Eigenlijk bescherm je je vader, want je weet dat het eigenlijk niet goed is. Dus ja, zullen we ons verstand maar gebruiken. Ik bedoel. Ze waren in Suriname wat houdt ons dan nog tegen. Het was wel heel moeilijk, ik bedoel, je moet wel aangifte doen tegen je vader.

S En waren je zusjes het ermee eens meteen?

N Nou die namen de eerste stap. Ik weet nog heel goed dat mijn zusje 4 jaar geleden naar mij toe kwam. Ze zegt: "Ja ik heb aangifte gedaan." M'n hart zakt in mijn schoenen weet je wel? Ja aan de ene kant weet je dat dat het beste is om te doen dus ja.. Ik ben daarin meegegaan. Mijn zusjes hadden dat al gedaan. Alleen ik vond dat zo moeilijk. Het is mijn echte vader, het is niet mijn zusjes vader. Mijn zusjes waren allebei pleegkinderen. Dus ja wat vond ik dat moeilijk zeg. Ik had het gevoel in die tijd dat ik me ouders zwaar bedroog. Maar ja, wie heeft wie bedrogen eigenlijk?

S Op je 18e ben je de prostitutie ingegaan. Ben je dan de legale of de illegale prostitutie ingegaan?

N Ja, de legale prostitutie wel. Zo slim waren ze nog wel ja.

- S En hoe deed je vader dat dan? Zei die van jij gaat dat doen of.. ?
- N Mijn vader heeft me vanaf mijn 14e zelf misbruikt en zoals ik er nou in sta heb ik zoiets van: "heb je me er toen voor klaargestoomd of zoiets was dat je bedoeling?" Ik denk dat ik het nooit zal weten. Ik denk niet dat ik ooit antwoord op die vraag zal krijgen. Weet je, ik ben zo gemanipuleerd, zo gekleineerd, zo. Je kunt je niet voorstellen wat dat met een mens kan doen. Je helemaal de grond indrukken. Van jongs af aan eigenlijk al want we hebben een hele strenge opvoeding gehad. Van: "je kan niks, je weet niks, je.." Zeg dat lang genoeg tegen jezelf, ga je er zelf in geloven. Dat heeft mij daar gehouden. Echt heel lang, echt te lang eigenlijk. Ik begin nou pas mijn leven, met hulp van mijn maatschappelijk werker, met mijn vriend. Nou pas begin ik te zien van "Jezus, dat had ik zo graag willen doen." Ik ben nou in de dertig, ik sta hier op school en denk: "Dit heb ik gewoon nooit mee mogen maken." Al die hele rugzakken. Dat vind ik prachtig om te zien. Ik vind dat echt heel jammer dat ik dat niet heb mogen meemaken.
- S Welke manier kom je eigenlijk binnen? Ik neem aan dat je vader je niet mee aan de hand meeneemt en zegt van, hier heb je d'r.
- N Nou bijna wel. Van mijn 18e ik denk tot mijn 20e heeft hij mij elke dag gebracht en opgehaald. Dat werd trouwens mij ook gevraagd want de politie had dat natuurlijk ook op de camera gezien en ik kreeg de vraag: "goh is dat jou vriendje, je hebt wel een oudere vriend of is dat jou vader? Je vader?" Dat vonden ze natuurlijk allemaal heel raar. Je komt daar binnen: "hoi hebben jullie nog meisjes nodig? Ik zoek werk." Ja of nee, meestal wel.
- S Waar je werkte toen je gedwongen werd. Merkte ze dat daar? In de clubs? Dat je gedwongen werd?
- N Nee, toen ik aangifte deed, de politie zei: "O godzijdank. We zijn al zoveel jaar bezig jullie te volgen". Want je hebt zedenpolitie. Eens in de zoveel tijd komt de zedenpolitie binnen. Legitimatie. We gaan met je praten. Vooral ik, ik zag er heel jong uit dus ik werd altijd eruit gehaald. Dus ze hadden hier en daar bepaalde dingen gemerkt. Ik heb ook gehoord dat ze op het werk gingen praten ze zijn met bepaalde mensen gaan praten over ons. We wisten het niet helemaal, er was iets. De bazen zelf kijken daar niet naar. Die hebben zoiets van 'oh leuk poppetje daar kan ik geld mee verdienen'. Hele rare wereld hoor. Of ze zien iets maar reageren met 'heb er toch niks mee te maken'. Je weet wel zo.
- S De grens is dus maar heel dun tussen legaal en illegaal?
- N Best wel ja.
- S Werd daar dan ook onderling over gepraat?
- N Nee, nee. Raar hè? Nee. Wij woonden in huis maar we werden eigenlijk heel erg uit elkaar gehaald. Die mocht niks zeggen tegen die. Ik wist pas over mijn zusjes, over mijn vader dat ze misbruikt waren toen we aangifte gingen doen. We mochten er niet over praten en dat hebben we ook niet gedaan. Heel raar. Je weet dat het niet goed is water gebeurd maar er is een soort schaamte ook. Nee daar werd niet over gepraat.
- S En met die andere dames die daar ook werkte? Had je het dan over je problemen of was dat eigenlijk een beetje taboe?

- N Ja precies dat. Taboe. Dat is wat het was ja.
- S Ik kan me dan voorstellen dat je niet het gevoel hebt van “ik kan bij iemand terecht”.
- N Nee, ja ik wist het in mijn achterhoofd. Ik blijf het zeggen, het zijn toch je ouders. Ik heb ze beschermd. Ik weet niet waarom maar ik heb hun beschermd. Mijn ouders waren mensen, mensen keken tegen hun op. Ze gingen naar de kerk en hadden een goed aanzien.
- S Hoe was het dan bij jou ouders dan, zeg maar tot je 18e?
- N Ik heb dat ervaren als altijd op eieren lopen thuis. Eigenlijk verstopte ik me liever in me kamer. Dan was het beste. En dan iedere keer luisteren op de trap of er niemand naar boven kwam. Ik weet het niet het is echt heel moeilijk te beschrijven. Ik heb toen ik 14 werd heb ik eigenlijk een goede kindertijd gehad. Vanaf mijn 14e is het eigenlijk begonnen. Ellende. Je durft niks te zeggen want alles wat je zegt is toch niet goed, wordt je uitgescholden, je bent dom.
- S Maar wat was dan de rede vanaf je 14e?
- N Ja nou, dat is dus waar ik nog steeds niet. Waar is het fout gegaan? Ik denk niet dat ik die antwoorden ga krijgen. Ik weet niet waar het fout is gegaan. Wat brengt mensen tot zulke ideeën? Ja is echt heel raar.
- S Is het alleen bij jou geweest vanaf je 14e?
- N Ook bij mijn zusjes, ook vanaf hun 14e misbruikt. En ook vanaf ze 18 waren. Dus het lijkt wel echt gepland hè. Het lijkt echt gepland. Maar dat is meestal zo, pooiers plannen dingen. Ze willen niet gepakt worden dus ze gaan het zo legaal mogelijk doen. Dat is wat mijn vader heeft gedaan.
- S Gaf je alle verdiensten af aan je vader? Was er een bepaald bedrag wat aan je vader moest geven?
- N In het begin alles, elke penny. Maar toen we echt een beetje het werk leerde kennen en drugs hield ik beetje achterover voor mijn eigen plezier. Er was niet een speciaal bedrag, maar als ik eind van de week geen 2000 euro had was het wel van: “wat heb je al die tijd gedaan” en dan hoorde je er wel van. Wij werden op een hele rare manier gemanipuleerd. Ik kan het heel moeilijk uitleggen.
- S Het begon allemaal op je 14e met je vader, dat bekent dat hij je 16 jaar pijn heeft gedaan. En dan krijgt hij maar 6 jaar wat in mijn ogen veel te weinig is? Wat voel je daarbij?
- N Dankjewel! Daarom is mijn advocaat in hoger beroep gegaan, het staat trouwens nog steeds op de site, ex politieman prostitueert 3 dochters, nou dat is mijn verhaal. Ja rare, ik heb zoiets van toen ik aangifte deed had ik nog steeds dubbel gevoel want ja mijn vader, maar hij verdient het, maar het is mijn vader. Dus ja we vonden dat te weinig. Het OM heeft 15 jaar geëist. Maar zijn advocaat heeft het zover gekregen dat hij maar 6 jaar. Ja dat is niet te geloven he.
- S Wat had jij een passende straf gevonden
- N Die 15 jaar vond ik zat, genoeg. Zoals je zei 16 jaar pijn gedaan.

Bijlage II Kennisontwikkelingskring met coördinator PCT

Geïnterviewde: Arno de Graaf
Functie: Coördinator van het Prostitutie Controle Team (hierna: PCT)

Locatie: Avans Hogeschool te 's-Hertogenbosch
Datum: 3 maart 2016 om 16.00 uur

Aanduiding

In dit interview zijn door verschillende studenten vragen gesteld. De studenten worden met S aangeduid. De geïnterviewde, Arno de Graaf, wordt aangeduid met AG.

Algemene informatie

Arno de Graaf was op 3 maart 2016 als gastspreker bij de kennisontwikkelingskring. Hij is coördinator van het PCT. Het PCT is binnen de gemeente Eindhoven belast met het controleren van de legale prostitutiebranche. Tijdens de bijeenkomst heeft de Arno een presentatie gegeven. Wij zijn hierbij in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen. Door verschillende studenten van verschillende academies zijn vragen gesteld. Deze bijlage bevat een overzicht van relevante passages.

-
- AG Ze zijn bezig met de Wrp maar met die wet zijn ze al negen jaar bezig dus ik moet nog maar zien of die er doorheen komt. En hoe. Er zitten namelijk een aantal elementen in waardoor het hikt en het niet door de eerste kamer komt. Maar staat wel iets in over klanten. Dan zit je niet op het prostitutie gebeuren, maar op de zeden. Prostitutie is een legaal beroep maar seks met minderjarige is een zedenmisdrijf.
- AG In 2000 is het PCT opgericht. Dit ging samen met de opheffing van het bordeelverbod. Het is niet zo dat er voor die tijd een prostituees waren. Het is het oudste beroep van de wereld. In die periode was het nog niet zo dat het allemaal geregeld was. Na de opheffing is er geen nieuwe wet gekomen. Elke gemeente moest het zelf gaan regelen. In hoofdstuk drie van de APV. Daar staan dus alle voorwaarden in die ze kunnen overtreden. Voor de opheffing waren al mensen van het team zeden bezig met prostitutiecontroles. Op dit moment is het PCT er die zich bezighoudt met alle signalen van mensenhandel. Mensenhandel in de breedste zin. Niet alleen seksuele uitbuiting maar ook de overige uitbuiting. Hierbij valt ook te denken aan buitenlandse werknemers die voor een hongerloon werk doen. Dat wordt ook gedaan binnen dit team. Het PCT werkt voor 40 gemeentes. Wij werken zowel in de legale sector als de illegale sector.
- S Komt het ook voor in kleine gemeenten?
- AG Het komt ook voor in kleine gemeenten. Dat is ook de reden dat ik net vertelde dat de grote gemeentes het vrij stel geregeld hadden en de kleine gemeentes bleven daarin achter. Dat omdat ze dachten dat het niet voorkwam. Prostitutie en met name escort kan overal komen. De seksinrichtingen, vergund, zie je in de kleine gemeenten vrijwel niet. Die zitten inderdaad over het algemeen in de iets grotere gemeenten.
- AG Het PCT is er met name voor vrouwen en mannen die in de prostitutie willen werken. Wij zijn er met name voor om de rotzooi die er achter zit, weg te nemen. Denk aan loverboys en andere pooiers. Denk aan organisatie en facilitators die er voordeel uit halen. Dus wij zijn er in principe niet voor om het de daders zo lastig

mogelijk te maken. Maar wij ontkomen er niet aan. Dat is ook omdat wij als PCT de branche proberen te normaliseren.

Wij werken dus zowel in de legale als de illegale sector. Met illegaal bedoelen wij het werken zonder vergunning. En wij zitten nog op twee andere sporen. Het bestuurlijke en het strafrechtelijke. Bij strafrecht: minderjarigheid, gedwongen, uitbuiting. Bij bestuurlijk is het zo dat wij met name door gemeentes zijn aangewezen om toezicht te houden. Wij zijn in de APV expliciet genoemd. De gemeente handhaaft. Als wij iets aantreffen maken wij een bestuurlijke rapportage. De gemeente gaat aan de hand daarvan handhaven. Welke stappen is geregeld in het handhavingsarrangement. Die eerste keer is het bijna altijd alleen een waarschuwing. Je kan dan herstellen. Binnen deze branche is dat ook. De tweede keer kan er al een dwangsom op worden gelegd. Voor ons zit daar een groot verschil in bij de manier van werken. De bevoegdheden. Op het moment dat wij zaken tegenkomen die strafbaar zijn. Dan is het een kwestie van bestuursrechtelijke pet af en strafrecht pet op en verder.

S Wat nou als een meisje van 16 komt solliciteren met een vals paspoort van 18 jaar?

AG Dat gebeurt ook. Dat is ook heel lastig. We hebben dan vaak te maken met look-alikes. Dat is mede de reden dat de leeftijd naar 21 jaar is gegaan. Anderzijds ook om met pooiers nog lastiger te maken om met name hele jonge dames in de prostitutie te zetten. Ze moeten ze nu namelijk niet meer aan het lijntje houden tot ze 18 zijn maar zelfs tot 21. Waardoor je ook een terugloop ziet van met name echt hele jonge meiden in deze branche. Die leeftijd is nog niet helemaal erdoor want dat zou de nieuwe wet zijn. Dus strafrechtelijk kunnen we er niks aan doen als we nu een dame aantreffen van 18 jaar. Wij hebben met exploitanten aan de afspraak gemaakt dat het die kant op gaat. Op het Baekelandplein en de meeste clubs waar ik kom, werkt er geen een meer onder de 21.

S Jullie hebben daar als controleteam daar afspraken over met de exploitant?

AG Ja, je moet het zo voor je zien: de manier waarop wij werken is puur gebaseerd op vertrouwen. Wij proberen met heel die branche, of het nou met de dames, beheerders of exploitanten is, wij proberen met iedereen een goede band op te bouwen om de signalen mensenhandel te krijgen. Ik kom 6 tot 10 keer per jaar in een vergunde seksinrichting. Het is toeval dat ik het altijd zou zijn. Dan is het maar de vraag of ik dezelfde dames daar aantref, want ook daar zit heel veel wisseling in. Ik kom een aantal keer. Ik zie dus heel veel dingen niet terwijl zo'n beheerder of exploitant ziet veel meer. Die zou mij moeten gaan bellen. Dat kan alleen als je werkt op basis van vertrouwen. Anders werkt het niet.

S Maar gebeurt dat ook?

AG Ja, want hij wil ook niet het risico lopen dat hij erop aangesproken wordt. Als hij moet sluiten omdat hij al dan niet bewust iemand heeft werken die uitgebuit wordt of minderjarig is. Dan loopt hij drie weken omzet mis. Het risico ligt bij hem. Maar het is heel moeilijk want als wij het zelf al heel moeilijk of niet zien, in hoe verre kan je het dan de exploitant aanrekenen. Wij verwachten dan ook als een exploitant twijfels heeft, dat hij het meldt.

AG Dit zijn de voorwaarden om legaal in Nederland in de prostitutie te werken. Ten eerste minderjarig. Daarnaast legaal in Nederland verblijvend. Dat is al vrij snel. Een Roemeense dame mag in Nederland werkzaam zijn. Net zo goed als een Belg. Uit de Dominicaanse Republiek is dat moeilijker. Ze mogen hier dan niet

werken. Uiteraard moet er vrijwillig worden gewerkt. Niet gedwongen of iets. Ze zien zich vaak niet als slachtoffer. Er was ooit eens een dame op het Baekelandplein. Zij kwam oorspronkelijk uit Roemenië, op 18 jarige leeftijd is ze met haar vriend deze kant op gekomen. Ze vertelde aan mij dat ze altijd al wist dat wanneer ze 18 is ze met haar vriend naar Nederland zou vertrekken om in de prostitutie te gaan werken. Ze gaf 70% van haar inkomsten aan haar vriend af. Hij was aan het zoeken naar een baan, beweerde hij. Zij ziet zich zelf tot de dag van vandaag niet als slachtoffer. Ze heeft notabene alle kosten betaald. De advocaat alles. Ze ziet zich nog steeds niet als slachtoffer terwijl een rechter zich erover heeft gebogen en die heeft gezegd dat zij volgens Nederlandse maatstaven slachtoffer is van mensenhandel. Dus het is echt heel moeilijk. De dames zien het vaak zelf niet. Daarom is het voor ons ook moeilijk te herkennen.

AG Ik heb een aantal signalen mensenhandel, maar er zijn heel veel lijstjes. Als ik bijvoorbeeld voorlichting doe bij een hotel dan heb ik al twee verschillende lijstjes. Eentje voor schoonmakers en eentje voor receptiepersoneel. Maar dit is een algemeen lijstje. Wil niet zeggen dat een signaal meteen mensenhandel is. Maar als er meerdere signalen zijn moet je langzaam aan gaan denken van zou dit mensenhandel kunnen zijn. Je moet de signalen dus bij elkaar pakken.

AG Bij bestuurlijke controle controleren wij op de vergunningsvoorwaarden. Wij kijken naar sluitingstijden en of de beheerder aanwezig is en naar illegaliteit en prostitutie.

S En als je nou een melding krijgt van hier is mensenhandel?

AG Dat is verschillend. Op het moment dat wij het te horen krijgen, zullen wij nooit bestuurlijk naar binnen gaan. Dat mag niet. Als wij iets te horen krijgen gaan wij met strafrecht naar binnen.

S Is er nog een verschil tussen bestuurlijk en strafrechtelijk naar binnen gaan?

AG Bestuurlijk hebben we iets meer mogelijkheden. Bij bestuurlijk kunnen we medewerking vorderen van iedereen die wij daar aantreffen. Ze zijn verplicht om mee te werken. Als ze zelfs niet mee werken kunnen ze via art. 184 WvSr strafrechtelijk vervolgd worden. Bij bestuursrecht geldt ook vaak de omgekeerde bewijslast. In het strafrecht moeten wij aantonen dat het zo is. En bij het bestuursrecht is het vaak zo dat de andere moet zeggen dat het niet zo is. Op jaarbasis zitten er rond de 200 verschillende dames op het Baekelandplein. Ze kunnen per dag huren. In een club hebben ze drank- en horecavergunning. In een privéhuis wordt je vaak in een ruimte gezet en stellen de dames zich voor. Dan kun je met een dame naar boven naar een kamer. Dat is eigenlijk het verschil tussen een club en privéhuis.

AG Wij doen drie verschillende controles. Escort controles. Hierbij huren wij een hotelkamer en doen ons voor als klant. Wij reageren op advertenties en laten ze onze kant op komen. Op het moment dat die dame komt controleren wij of ze voor een vergund bedrijf werkt en we kijken naar illegaliteit, gedwongenheid, uitbuiting. De chauffeur wordt gecontroleerd. Wordt gekeken werkt men voor een vergund bedrijf. Een bel-dag is het omgekeerde. Dan komen de dames niet naar ons toe maar gaan wij op advertentie op afspraak naar die dames toe. Dat is eigenlijk een controle op het thuiswerk. De reguliere controle is dat we met koppels alle vergunde seksinrichtingen en daar controle doen. Vaak bestaat dit uit man en vrouw. Zij gaan zonder uniform naar binnen.

- AG Voor mensenhandel geldt een absoluut doorlaatverbod. Dat betekent als ik nu een belletje krijg, moet ik daar nu iets mee gaan doen. Wij gaan dan een intake slachtoffer gesprek aan. Wij gaan altijd uit van potentiële slachtoffer, niet potentiële daders.
- AG De ketenpartners, de RIEC, CoMensha, Belastingdienst, gemeente, vreemdelingenpolitie.

Bijlage III

Ministerie van Veiligheid & Justitie en het LIEC

Geïnterviewde: Renate Vermeer en Cecile van der Weijst
Functie: Projectleider van het Landelijk Informatie en Expertise Centrum
Beleidsmedewerker bij directie Veiligheid en Bestuur van het
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Locatie: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Turfmarkt 147 te Den Haag
Datum en tijd: 18 april 2016 om 15:30 uur
Tijdsduur: 1 uur en 8 minuten

Aanduiding

In dit interview wordt de interviewster, Ellen Smeets, aangeduid met ES. Renate Vermeer en Cecile van der Weijst worden als RV en CW aangeduid.

Algemene informatie

Het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (hierna: LIEC) richt zich op de integrale aanpak van ondermijnende en georganiseerde criminaliteit en versterkt de bestuurlijke aanpak.¹ Dit bestaat uit het ondersteunen van het openbaar bestuur door het vergroten van bekendheid bij bestuurders en ambtenaren met de aanwezigheid van georganiseerde criminaliteit en het ondersteunen van gemeenten en provincies bij de inrichting en implementatie van beleid rondom de bestuurlijke aanpak en de implementatie van beleid rondom de bestuurlijke aanpak en de casuïstiek. Onder georganiseerde criminaliteit valt onder andere mensenhandel. Specifiek gericht op mensenhandel richt het LIEC zich op het vergroten van de awareness van het bestuur, landelijke beleidsadvisering, het opstellen van handreiking voor lokaal bestuur en het vertegenwoordigen van de RIEC's in landelijke overleggen. Zij werken hierbij samen met kernpartners als het OM, politie, gemeenten, Ministerie van Veiligheid en Justitie en Belastingdienst. Mw. Vermeer stelde op eigen initiatief voor om samen met Cecile van der Weijst, beleidsmedewerker bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie, het interview te voeren. Dit vanwege de veelvuldige afstemming en samenwerking tussen de twee op het gebied van de integrale en bestuurlijke aanpak van mensenhandel en misstanden in de prostitutie. Mw. Van der Weijst houdt zich bezig met het maken van beleid op het prostitutiedossier en de bestuurlijke aanpak op mensenhandel.

ES Gaat u akkoord met het opnemen van het interview?

RV Ja, is prima hoor.

ES Het is mogelijk dat het onderzoek, mijn scriptie, wordt gepubliceerd op *www.hbo-kennisbank.nl*. Geeft u toestemming voor het eventueel publiceren van de scriptie met daarin het interview waarin u wordt genoemd?

CW Ik weet niet zo goed. Moet ik even over nadenken. Niet zo zeer omdat ik persoonlijk bezwaar tegen heb, maar je weet niet door wie dat wordt gelezen.

RV Functie en organisatie mag sowieso wel.

ES Ik kan ook andere namen gebruiken.

RV Ja, dat kan. Functie mag.

¹ Algemene informatie is gebaseerd op informatie afkomstig van de site van het LIEC, www.riec.nl/liec

Vertel even iets over je onderzoek. Je vertelde namelijk net al iets tegen mij.

- ES Ja, ik doe een onderzoek naar uitbuiting in de legale sector. Over mensenhandel in het algemeen is al wel heel veel onderzoek naar gedaan. Ik wil eigenlijk onderzoek of het in de legale sector nog voorkomt. Op dit moment is het erg actueel, zeker met de Wrp. Ik ben een juridische student dus ik zet eerst de legale sector uiteen. Daarna het juridisch kader rondom uitbuiting. Ik wou graag met jullie over dit onderwerp in gesprek.
- CW Ja, ik vond het ook een erg goed afgebakend onderwerp. En je vragen vond ik ook zeker goede vragen. Daar in ieder geval alvast een compliment voor. Je hebt contact gehad met Renate en zij heeft mij uitgenodigd. We zitten dan wel in hetzelfde gebouw maar we doen andere dingen. Qua dat denk ik dat we elkaar wel aanvullen. We bekijken het ook vanuit een andere hoek.
- RV Dat heeft natuurlijk ook consequenties voor onze antwoorden. We kunnen wel beginnen met vertellen wat wij doen of wil je liever beginnen met de vragen?
- ES Nee, ik zou inderdaad eerst graag van u horen wat uw functie is.
- RV Nou, ik werk voor het LIEC, Landelijk Informatie en Expertise Centrum, en wij zorgen ervoor dat de RIEC's, de regionale centra, hun werk goed kunnen doen en wij zijn een schakel tussen landelijk beleid en praktijk. Dat betekent dat de RIEC's zich richten op de aanpak van georganiseerde criminaliteit; mensenhandel is een van de RIEC-thema's. Mensenhandel is in elke regio een RIEC thema en dat betekent dat RIEC partners, zoals bijvoorbeeld politie en gemeentes en het OM, een signaal van mogelijke mensenhandel kunnen inbrengen aan de casustafel van het RIEC. Het RIEC pakt dit dan op en kijkt wat voor informatie er beschikbaar is van de verschillende partners. Kijkt of er strafrechtelijk iets kan, of misschien kan er wel een vergunning worden ingetrokken, of misschien kan de politie iets doen. Naar aanleiding van het betreffende signaal wordt in gezamenlijkheid gekeken: wat kunnen we hier doen als we alle informatie bij elkaar leggen. Eindproduct is een interventieadvies. De RIEC's werken dus casusgericht, heel praktisch: er is iets aan de hand en we gaan na of we het gezamenlijk kunnen aanpakken. Wij als LIEC doen zelf geen casuïstiek. Wij zorgen ervoor dat als er bijvoorbeeld knelpunten zijn in de regio zijn dat we dat landelijk aankaarten. Ook signaleren wij nieuwe fenomenen of verschijningsvormen. We kaarten dit aan door bijvoorbeeld in gesprek te gaan met landelijke partners, zoals Cecile van het Ministerie maar ook het Landelijk Parket of de Nationale Politie. Dus dat is onze rol en dat betekent dat je mijn antwoorden moet zien in de context van mijn rol als ondersteunend aan het werk van de RIEC's en de signalen die ik van hen krijg. Het is goed om te weten dat als je echt op zoek bent naar aard en omvang dat de RIEC's een selectief beeld hebben. Zij kunnen eigenlijk alleen iets zeggen over die zaken die zij als RIEC binnen krijgen. Het RIEC kan alleen iets zeggen over de zaken die als signaal zijn ingebracht bij het RIEC. Dat is dus geen volledig en representatief beeld.
- CW Wat zo interessant is bij de RIEC's, je ziet de verschillende partijen. Bij het Ministerie van V en J zie je ook partners die aangesloten zijn bij de RIEC. Mijn functie is beleidsmedewerker op het prostitutiedossier binnen het ministerie van V en J. En ik doe een beetje bestuurlijke aanpak mensenhandel. Een kleine fysieke afstand tussen ons maakt het heel erg gemakkelijk om samen te werken met Renate. VenJ houdt zich bezig met het maken van prostitutiebeleid. Je kan je ook afvragen is Veiligheid en Justitie daar het juiste ministerie voor. Juist omdat het een legaal beroep is. De bestuurlijke aanpak mensenhandel zie ik er eigenlijk wel

los van, omdat dat echt gaat over het delict mensenhandel. Dus wel even goed om deze uit elkaar te trekken. Ik doe ze wel allebei. Wij houden ons momenteel bezig met de Wrp. Die wordt voorbereid door onze wetgevers. Wij denken heel erg mee van wat betekent dat voor de praktijk. Wij praten dus veel met mensen die iets te maken hebben met de prostitutie. Dit kunnen gemeenteambtenaren zijn, maar ook prostituees zelf zijn.

RV De VNG

CW Ja, de VNG inderdaad. We spreken ook andere ministeries. Bij bestuurlijke aanpak mensenhandel is het dus vooral met Renate praten. Wat speelt er nu, wat is belangrijk, hoe kan ik daar in het vervolg in faciliteren. Wij zitten heel erg op de theorie. Wij proberen veel te praten met de praktijk, maar wij zijn niet de praktijk. Ik ben echt beleidsmedewerker en geen uitvoerder. Je moet je realiseren dat dingen die ik vertel, dingen zijn die ik heb gehoord en waarvan ik me theoretisch kan bedenken dat die bestaan.

RV We zijn dus allebei op afstand van de daadwerkelijke praktijk. RIEC's hebben in principe alleen iets met prostitutie te maken als er signalen van misstanden of mensenhandel zijn. Anders is het RIEC daar niet voor. En niet alle prostitutie is mensenhandel. Is dat een beetje helder?

ES Ja, het is wel helder. Een heel breed pakket. Ik denk dat het dagelijks erg kan wisselen wat je werkzaamheden zijn.

CW Wij hebben gewoon niet dagelijks te maken met de praktijk. Wij weten natuurlijk wel iets anders kunnen wij geen beleid maken.

RV Ik ben ook wel heel benieuwd wat er dadelijk uit jouw scriptie komt.

ES Het is natuurlijk ook heel moeilijk, zullen jullie waarschijnlijk ook weten, te onderzoeken. Je weet nooit precies of er uitbuiting plaatsvindt. Mensen praten er niet over. Het komt niet naar buiten. Dat maakt het natuurlijk wel heel moeilijk.

CW Wij zijn er inderdaad heel nieuwsgierig naar omdat wij ook niet zo goed weten wat er uit gaat komen. We weten überhaupt niet wat de omvang is van mensenhandel. Er zullen ook partijen zijn die tegen jou zeggen we hebben wel vermoedens. Standpunt van ministerie is dan ook dat we het niet weten en er geen uitspraken over zullen doen.

RV Aan preventiekant kan je natuurlijk wel iets doen.

CW Het feit dat het gebeurt is voldoende om er beleid op te kunnen maken.

ES Ik heb al een beetje uitgelegd waar mijn onderzoek over gaat. Ik hoor graag van jullie wat jullie oordeel is over of uitbuiting in de legale sector voorkomt. Of jullie hier signalen van hebben ontvangen.

RV Volgens mij, ja het komt voor.

CW Renate kan natuurlijk meer op casusniveau vertellen of het daadwerkelijk voorkomt. Je zou zeggen dat de legale sector heel zichtbaar is. Mijn antwoord hierop zou zijn: ik weet dat het plaatsvindt en ik kan me ook voorstellen dat het gewoon gebeurt. Want ondanks het feit dat het gewoon legaal is, kun je natuurlijk wel iemand uitbuiten en achter het raam zetten. Het kan zijn dat een

mensenhandelaar haar achter het raam zet en haar ophaalt en geld moet afstaan, maar zij werkt wel in de legale branche. Maar jij kan er misschien meer over zeggen.

- RV Niet in de aantallen sfeer. De RIEC's zeggen: het komt voor. Bijvoorbeeld als de uitbater iemand ergens neerzet en de exploitant alles op orde heeft. De laatste faciliteert dan de mensenhandel. In contacten met de RIEC's werd ook aangegeven dat door toename op zicht op de legale branche, zien wij en verwachten wij dat illegale prostitutie steeds meer verschuift naar de niet-vergunde sector. Als je de aandacht van de overheid vergroot, verplaatst het probleem zich. Wat wij wel weten dat er bestuurlijk toezicht plaatsvindt en daar wordt ook gekeken naar signalen. We hebben geen harde cijfers. Het komt voor. Volgens mij is er niemand van de RIEC's die zegt dat het niet voorkomt in de legale branche. Wel is de aanname dat het zich verplaatst. Naar bijvoorbeeld bedrijfsmatig thuiswerk.
- ES Mijn volgende vraag is dan ook hoe herken je het. Welke signalen van mensenhandel zijn er?
- RV Bij de bestuurlijke controles wordt gekeken of de vergunningen worden nageleefd, meestal door de politie in opdracht van de gemeente. Het is een gemeentelijke taak. Mensen die controles uitvoeren, kijken ook of er minderjarigen zijn, of er mogelijk sprake is van dwang, hoe iemand adverteert, bijvoorbeeld: adverteert iemand: 'ik doe alles voor een laag bedrag'. Dat zijn mogelijke signalen. Het ligt heel erg aan de situatie.
- ES Is het dan zo dat ze er niet op zoek naar zijn, maar stel ze vinden signalen dat ze weten wat ze ermee moeten doen?
- RV Volgens mij is het expliciete doel dat als politie bestuurlijk toezicht uitvoert zij van pet kunnen wisselen. Met de bestuurlijk pet controleren ze vergunningen en dergelijke, maar omdat het politiemensen zijn kunnen ze van pet veranderen en optreden bij signalen van mensenhandel. Het is vaak handig als politie het doet want zij zijn vaak meer toegerust om signalen van mensenhandel op te pikken en vervolgens ook snel te handelen. Daardoor herkennen ze mensenhandel mogelijk ook eerder.
- Er zijn een heleboel mogelijke signalen van mensenhandel. Er zijn allerlei boekjes om het te herkennen, maar uiteindelijk is het heel erg lastig. Je kan je voorstellen dat als een vrouw bijvoorbeeld blauwe plekken heeft, is dat signaal of heeft zij in haar dienstverlening ruige diensten die zij verleent. Het moet heel vaak een combinatie zijn of de context. Als ik het complexe pakket krijg, denk ik dit klopt wel is mensenhandel. Het zal ook een beetje onderbuikgevoelens zijn.
- Niet alle dingen waar bij een bestuurlijke controle op wordt gelet zijn signalen van mensenhandel. Er wordt ook gekeken of er een beheerder aanwezig is of wordt voldaan aan de arbeidstijdenwet. Het is juist ook in de legale sector dat je signalen wil oppikken dus de politie is daar dan ook wel heel scherp op.
- ES Krijgen ze dan van te voren te horen dat ze op deze signalen moeten letten?
- RV Ja, dat hoort bij de bestuurlijke controle. Hierbij wordt meegenomen of er iets in de misstanden sfeer aan de hand is.
- ES Wordt er ook meteen uitgelegd wat ze moeten doen als deze signalen worden opgepakt?

- RV Niet zo specifiek denk ik, maar is gewoon hun werk. Hun kerntaak is opsporen van criminaliteit. Er zijn natuurlijk ook trainingen van de politie maar ik weet niet hoe dit zit. Dit is intern. Uiteindelijk wordt gekeken wat we hiermee moeten doen in de handhavende sfeer. Dit kan bijvoorbeeld een BIBOB-toets zijn, een vergunning intrekken of niet verlenen.
- CW Het is misschien ook even goed om te benoemen dat er verschillende vormen van uitbuiting zijn. Het kan ook zo zijn dat iemand in de prostitutie werkt en er sprake is van arbeidsuitbuiting in plaats van seksuele uitbuiting.
- ES Ja, hier ga ik ook kort op in. Dat blijkt ook wel want op dit moment werken er veel Oost-Europese prostituees en die vinden het prima wat ze krijgen betaald, maar dit is niet naar Nederlandse maatstaven.
- RV Dat is inderdaad wel goed om te benoemen. Dat is natuurlijk moeilijk want dan kan iemand zeggen: 'nee, ik word helemaal niet uitgebuit'. Hier wordt bij een bestuurlijke controle ook naar gekeken. Dit zie je bijvoorbeeld bij Chinese massagesalons. Hiervoor hebben wij voor partners een handreiking gemaakt die controles doen. Er zitten ook elementen in dat het wel meevalt naar hun eigen standpunt of dat het bijvoorbeeld ook eer en loyaliteit ook maken dat zij er niet voor uitkomen.
- ES Ik denk dat ik de volgende vraag aan ieder apart van u kan stellen. Op welke wijze kan door u een bijdrage worden geleverd ter voorkoming en/of bestrijding van uitbuiting in de legale sector?
- RV Voor het LIEC geldt dat wij meedenken en de RIEC's erbij betrekken. Ik heb een voorbeeld meegenomen. Hier heb je de CCV handreiking prostitutiebeleid. Het CCV maakt in opdracht van het V en J toolkits en factsheets, allerlei dingen die professionals kunnen helpen. Ook dit dossier. Mijn rol is dan dat ik mee mag lezen en de RIEC's ook concept-versie laat lezen zodat zij ook input kunnen leveren. Zij kunnen namelijk goed inschatten of de gemeenten dit nodig hebben. Zij kunnen dit goed inschatten want zij hebben dagelijks met de gemeente te maken. Dus zij kijken vanuit gemeentelijk perspectief, de bestuurlijke aanpak van mensenhandel. Het RIEC heeft geen rol in het prostitutiebeleid als geheel. Wel een rol in het leveren van expertise waar het gaat om de bestuurlijke en integrale aanpak van mensenhandel. Dus als de gemeente zegt: ik wil mijn prostitutiebeleid gaan herzien, vooruitlopend op de Wrp, dan is de RIEC aan zet voor expertise. Daar denken wij landelijk graag mee als wij daarin iets kunnen betekenen. Bijvoorbeeld door te kijken hoe andere RIEC's dat doen. Het RIEC is geen beleidsmaker, wel adviseert zij en denken ze graag mee. Ze ondersteunen de gemeente. Dus wat ik doe is meedenken, aansluiten bij overleggen die Cecile bijvoorbeeld heeft als het gaat om praktische dingen. Wij hebben bijvoorbeeld ook een basisniveau gemaakt waarin wij op een rijtje zetten wat gemeenten nou moeten doen voor een effectieve bestuurlijke aanpak. Ze moeten weten waar ze het over hebben, vormen van signalen, iemand aanwijzen, prostitutie- en mensenhandelbeleid. Heel erg basic dingen die RIEC's kunnen gebruiken. Sommige gemeentes zeggen bijvoorbeeld bij mij is geen mensenhandel. Dan kan een RIEC zeggen: nou wij hebben wel signalen, u kunt er mee te maken krijgen. De RIEC's kunnen het basisniveau gebruiken bij hun expertise. Dus wij hebben een adviserende rol via de RIEC's. Als LIEC zitten wij op de achtergrond, maar wel van onderop bekijken wat de RIEC's nodig hebben om gemeentes goed te kunnen adviseren en hoe ze expertise kunnen leveren.

- CW Het is ook niet alleen aan gemeentes maar ook richting onze kant, het ministerie. Wij maken beleid maar wij kunnen dat natuurlijk niet zelf verzinnen. Daarvoor heb ik juist Renate en andere partijen nodig die adviseren met wat ze in de praktijk zien. En ze zeggen hou hier rekening mee. Wij proberen te voorkomen dat er misstanden zijn in de prostitutiebranche. Dat is onderdeel van ons twee-sporenbeleid dat we willen bereiken met de Wrp. Enerzijds zeggen wij dat we een schone en veilige omgeving willen waar prostituees hun werk kunnen doen. En tegelijkertijd willen we misstanden tegengaan. Dat ziet voornamelijk op mensenhandel oftewel uitbuiting. Wij denken als je een schonere en veiligere branche krijgt ook de misstanden minder zullen worden. Deze twee dingen versterken elkaar. Met het wetsvoorstel proberen we een landelijk beleid te creëren zodat er meer uniformiteit is tussen gemeenten. Gemeenten hebben nu nog ruimte op zelf te beslissen hoe ze dingen inrichten.
- RV Ja, en ook om waterbedeffer te voorkomen. Dan verplaatst het zich naar een andere gemeente.
- CW Sommige gemeenten zeggen ook wij hebben geen prostitutie en dus ook geen mensenhandel. Wij hebben geen bewijzen maar we weten natuurlijk wel dat het gebeurt. Er zijn heel veel verschillende vormen van prostitutie. Je hebt zoveel verschillende dingen dat het voor gemeente heel lastig maakt om te zeggen ik heb alleen dit of alleen dat. Als het dus gaat om het voorkomen van misstanden in de vergunde sector zou ik zeggen nou dat gaat dan vooral over toezicht en handhaving. Hoe vaak doe je dat en hoe doe je het, werk je samen met partners? Dat is iets waar wij vrij weinig aan doen omdat toezicht en handhaving toch iets is wat de gemeente beslist. Toezicht en handhaving blijft een gemeentelijke aangelegenheid, maar we kunnen natuurlijk wel meedenken met gemeenten hoe je dit handig kunt inrichten. Wij kunnen natuurlijk wel meedenken, net zoals Renate doet, wat is nou een goede manier. Zet je alleen politie in?
- RV Wij proberen ook mee te denken dat bestuurlijke rapportages in elke regio op deze manier worden opgebouwd, . al zullen er altijd wel wat verschillen zijn. Maar we proberen wel mee te denken in een werkbaar format gericht aan het lokaal bestuur.. Op onze eigen manier proberen wij dan ook dat de praktijk het ook echt kan uitvoeren en er mee aan de slag kan. Met als doel dat uiteindelijk het probleem kleiner wordt.
- ES Op welke wijze kunnen de partners waarmee jullie samenwerken een bijdrage leveren aan het voorkomen en/of bestrijden van uitbuiting in de legale sector?
- RV Eigenlijk is dat een beetje een herhaling van wat het RIEC doet. Het RIEC krijgt namelijk een signaal van de partner en komt met de gebundelde informatie van de partners tot een interventieadvies. Dat interventieadvies kan bijvoorbeeld dan zijn een BIBOB-toets, een vergunning intrekken of een opsporingsonderzoek instellen voor mensenhandel. Voor slachtoffers moet je niet bij het RIEC zijn. We doen bijvoorbeeld geen hulp en opvang voor slachtoffers. Losse partners wel. Wij zitten puur op de aanpak. Dat is in de preventiesfeer: signaleren, signalen inbrengen bij het RIEC en vervolgens aanpakken. Daarop volgt een interventieadvies, dit zal vooral in de vergunningensfeer of handhavende sfeer zijn.
- CW Vanuit het Ministerie van Veiligheid en Justitie hebben wij – doordat prostitutiebeleid decentraal geregeld is – vooral een faciliterende rol. Als wij dingen verzinnen, dan bespreken we dit met de praktijk. Een wisselwerking met de praktijk is heel erg belangrijk. Als wij spreken met prostituees kunnen zij ook bijdragen aan het voorkomen. Belangenorganisatie zoals PROUD kan met

sekswerkers praten en vertellen dat zij zich niet moeten laten afzetten bijvoorbeeld. Zij hebben natuurlijk ook heel andere ingangen en mensen die zij kunnen spreken die ik niet spreek.

Wij hebben ook contact met een aantal grote gemeenten. Die geven wij ook dingen mee, zoals van hebben jullie hier al aan gedacht. Andere gemeenten kunnen daar ook van leren. In die zin is het een uitwisseling van kennis. Op die manier kunnen we allemaal onze bijdrage leveren op die wijze waarin we goed zijn. Ik weet niet of hierdoor daadwerkelijk de mensenhandel is verminderd, maar ik denk wel dat je niet alleen als overheid moet beslissen.

- RV Een goed voorbeeld is het Landelijk Programma Prostitutie. Je hebt ook gemeentes zoals Amsterdam die heel veel ervaring hebben op dit dossier en die kunnen ook voortrekkers zijn. Dat ze laten zien aan andere gemeentes van dit is een experiment. Bijvoorbeeld het negatief werkadvies van Den Haag. Aan exploitanten kunnen zij een negatief werkadvies afgeven. Dat wil zeggen dat de burgemeester aanraadt om deze dame niet te werk te stellen omdat zij sterke vermoedens hebben dat zij uitgebuit wordt. Daarbij wordt verteld als zij wel te werk wordt gesteld en er daadwerkelijk uitbuiting plaatsvindt, dan heeft dit gevolgen voor de vergunning. Het is volgens mij echt een soort pilot. Dat is natuurlijk wel een manier om ook aan de voorkant te voorkomen. Je maakt exploitanten heel erg medeverantwoordelijk. Ze kunnen dan ook hun ogen niet meer sluiten.
- CW Dan zie je dus ook dat er grote verantwoordelijkheid ligt bij de exploitanten. Soms zijn de exploitanten uitbuiters maar soms is het ook dat het onder hun ogen gebeurt en ze weten niet of willen het niet weten. Dan kan je inderdaad ook interventies plegen via die exploitanten. Amsterdam heeft bijvoorbeeld op een gegeven moment gezegd: 'we doen een soort intake gesprek als je een vergunning wilt'. Ze zijn uiteindelijk met exploitanten aan tafel gaan zitten en hebben samen dingen bedacht.
- ES Ik heb dus net ook al gehoord dat de BIBOB-toets een belangrijke rol speelt binnen de gemeente ter voorkoming en bestrijding van mensenhandel.
- RV Ja maar er gaat wel wat tijd overheen. Het is misschien niet het meest effectieve middel. Het is een check of een vergunning aanvrager oké is heel kort gezegd. Dat doe je dus aan de voorkant. Je kan al gemeente besluiten om de wet BIBOB toe te passen op deze persoon om te kijken of deze integer lijkt, niet in criminele kringen verkeerend. Dat kan een weigering opleveren. Het kan, maar dat is niet het eerste waar ik aan denk. Ik zou eerder gewoon zeggen: het vergunningensysteem. Intrekken of weigeren van vergunningen als sprake is van mensenhandel. BIBOB kan helpen maar is slechts één van de mogelijke instrumenten.
- CW Het is inderdaad een van de dingen, maar niet het enige. Het zit vooral in de preventieve sfeer. Het zit dus ook bij de vergunningverlener. De inzet van BIBOB is ook niet in elke gemeente standaard. In sommige gemeenten misschien wel. Het is meer een extra instrument als het gevoel hebt van hier zit een malafide exploitant. Je hebt ook exploitanten die gewoon goed hun werk doen, volgens de regels, maar wel dat er uitbuiting plaatsvindt in zijn seksinrichting. Dat is ook niet wat je wil. Dan kunnen ze dus wel een goede BIBOB-toets hebben, maar dan werkt dat niet altijd tegen uitbuiting.
- RV Het is niet altijd een goed middel omdat je als gemeente niet iemands hele netwerk kan onderzoeken. Er zijn ook uitgebreidere toetsen maar daarvoor moet je dan het landelijk bureau BIBOB voor inschakelen. Het kost tijd.

Door toezicht en handhaving kan je ook heel veel. Als iemand weet dat er veel wordt gecontroleerd kan dit ook een afschrikkend effect hebben.

- ES Maar stel nou dat inderdaad een exploitant in principe oké is maar iemand op de achtergrond is, een pooier, die dan wel de vrouwen die in de legale sector uitbuit, hoe wordt dat dan in beeld gebracht?
- RV Die relatie kan je natuurlijk niet altijd vaststellen met de toets.
- ES Maar zijn daar dan andere middelen voor?
- RV Als het bijvoorbeeld bij een RIEC wordt besproken is het mogelijk dat het uit informatie van verschillende partners blijkt. Het lukt alleen als je informatie bij elkaar legt.
- CW Je komt dan denk ik toch weer bij toezicht en handhaving. In de legale branche is dat de meest voor de hand liggende manier om dingen te zien en te constateren. Want dan zie je inderdaad wat er gebeurt. Ik zit te denken aan andere manieren of andere instrumenten waarmee je het kan ontdekken, maar dat zou ik niet zo makkelijk weten.
- RV Het kan ook van meldingen. Het is niet zo dat altijd de overheid mensenhandel constateert. Er kan ook iets worden gemeld. Steeds meer mensen gebruiken meld misdaad anoniem. Er worden ook steeds meer professionals gewezen op signalen mensenhandel, bij signalen meld dit bij de autoriteiten, politie, of anoniem. Ook jij en ik als privépersoon kunnen signalen melden. Denk bijvoorbeeld aan bureaus die zien dat er iets niet klopt. Ook advertenties. Politie doet ook veel controles op internet. Zij kunnen hier signalen uit halen. Eigenlijk heel breed en divers.
- ES In de praktijk zal het meer op toezicht en handhaving aankomen?
- RV Ja
- ES Ik weet niet in hoeverre jullie contact hebben met hulpverleningsinstanties en wat zij op dit gebied kunnen betekenen. Op het gebied van voorkoming en bestrijding van uitbuiting.
- CW Je hebt best wel wat zorginstanties die slachtoffers mensenhandel opvangen, maar dan gaat het niet perse over uitbuiting in de legale prostitutiebranche.
- RV Ik kan er vanuit de RIEC niet over oordelen omdat wij alleen op de aanpak zitten. Het enige is dat het in algemene zin belangrijk is dat niemand tussen wal en schip valt. Dus als je een situatie aantreft met mensenhandelaren waarbij ook slachtoffers worden aangetroffen, dan kunnen de afzonderlijke partners vanuit hun eigen organisatie – niet als RIEC – de juiste kanalen inzetten. Zorg en opvang voor slachtoffers valt buiten het RIEC convenant.
- CW Ieder afzonderlijke organisatie doet zijn werk eigenlijk. Het V en J is niet het ministerie dat zich bezighoudt met hulpverleningsorganisaties, maar omdat wij het bijzondere prostitutiedossier hebben, zijn we natuurlijk wel heel betrokken.
- RV Een goede is ook wel het Nationaal Verwijsmechanisme. Dit is hoe je als professionals en slachtoffer de goede weg vindt.

- CW Dat is inderdaad we denken er dan altijd over na van hoe kunnen we dit beter doen.
- RV En je moet je realiseren dat het daar niet uitmaakt of het in de legale of de illegale sector gebeurt. Zij richten zich op de hulp en opvang. Niet dat wij meteen zo'n onderscheid maken.
- CW Voor ons is het wel wezenlijk van belang van waar gebeurt het wat, omdat wij vervolgens het beleid gaan maken. Dat is het wel van belang om te weten of het in de legale of illegale sector is. Voor is het wel een onderscheid waarmee wij veel werken.
- RV Omdat het bestuurlijk middel in de vergunningensfeer ligt is het voor ons wel heel belangrijk om het onderscheid te maken tussen de vergunde en niet-vergunde sector.
- ES We hebben al besproken dat op dit moment de gemeentes zelf kunnen bepalen hoe ze het beleid inrichten. Dat sommigen gemeenten dus niks regelen en je het waterbedeffect krijgt. Ik hoor graag van jullie hoe jullie hier tegenaan kijken. Of dit effectief is of de Wrp beter is?
- CW Het is nu gedecentraliseerd beleid. Ik ben niet persoonlijk er niet op tegen dat iets gedecentraliseerd is maar als je het bekijkt vanuit bestrijding van misstanden is het denk ik altijd beter om het uniform te hebben. Het is namelijk heel lastig als je verschillende dingen hebt. Ooit is het voor mensen heel moeilijk te bepalen of ze legaal of illegaal bezig zijn. Ook als je kijkt naar de wijze waarop je toezicht en handhaving inricht. Als je een uniform beleid hebt, heb ik het gevoel dat je je meer kan richten op toezicht en handhaving anders in te richten. Dan hoef je niet meer eindeloos bepaalde branches te onderzoeken. Je kan dan ook meer met andere gemeenten samenwerken. Je kan beter toezicht en handhaving doen en daardoor misstanden beter bestrijden.
- RV Ik sluit me aan bij het antwoord van Cecile. Wij als LIEC zijn altijd alleen maar voorstander van eenduidig beleid en het zo eenduidig adviseren van gemeenten. Wij zijn altijd gericht op het voorkomen van waterbedeffecten. Zoveel mogelijk een landelijke kapstok hebben van zo doen we het. Er is altijd nog wat lokale beleidsruimte die de burgemeester heeft. Dat moet ook zo blijven. Ik denk dat het ook goed is dat gemeenten met elkaar afstemmen wat goed is.
- ES Is het dan ook voor jullie nu lastiger om gemeentes te adviseren omdat ieder zijn eigen beleid heeft?
- RV Ik krijg vanuit de RIEC's terug dat ze hopen dat de Wrp zo snel mogelijk inwerking treedt. Hun advisering kunnen ze dan beter uitvoeren omdat meer eenduidigheid optreedt. Het is overzichtelijk, ze hoeven minder verschuiving te verwachten. Gemeenten kunnen makkelijker één lijn trekken en onderling ervaringen uitwisselen.
- ES Bij dezen wil ik jullie bedanken voor jullie tijd en bereidheid.

Bijlage IV

Interview gemeente Eindhoven

Geïnterviewde: Silvie van Halder
Functie: Projectleider van de afdeling Veiligheid & Bestuursondersteuning van de gemeente Eindhoven

Locatie: Gemeentehuis Eindhoven, Stadhuisplein 10 te Eindhoven
Datum en tijd: 21 april 2016 om 9.30 uur

Aanduiding

In dit interview wordt de interviewster, Ellen Smeets, aangeduid met ES.
De geïnterviewde, Silvie van Halster, wordt aangeduid met SH.

Algemene informatie

TERECHT! is gevestigd in de gemeente Eindhoven. Zij onderhouden contact en werken samen met de gemeente Eindhoven met als doel de positie van prostituees te versterken. De gemeente Eindhoven hanteert een vergunningensysteem met betrekking tot de exploitatie van seksinrichtingen. Door middel van bestuurlijke controles, uitgevoerd door het PCT, zien zij toe op de vergunde prostitutiebranche.

ES Gaat u akkoord met het opnemen van dit gesprek?

SH Ja, hier heb ik geen probleem mee.

ES Ik schrijf dit letterlijk uit als transcript en die komt als bijlage. Het is mogelijk dat het onderzoek, mijn scriptie, wordt gepubliceerd op www.hbo-kennisbank.nl. Geeft u toestemming voor het eventueel publiceren van de scriptie met daarin het interview waarin u wordt genoemd?

SH Mensenhandel en prostitutiebeleid is gewoon zoals het is. Het is een gevoelig thema. Ik moet natuurlijk wel gaan oppassen met wat ik ga zeggen.

ES U bent projectleider van de afdeling Veiligheid en Bestuursondersteuning van de gemeente Eindhoven. Ik wil graag weten wat dit precies inhoudt en op welke wijze u betrokken bent bij mensenhandel.

SH Ik ben betrokken bij mensenhandel in de vorm van een ketenregisseur. Ik ben ketenregisseur voor de aanpak van mensenhandel. Ben ik twee jaar. Is naar aanleiding van een beleidsplan. Mijn functie is om dat beleidsplan verder handen en voeten te geven. Om de verbeterpunten die daar in zaten uit te werken. Dus dat is een deel van mijn taak. Een ander deel is projectleider. Projectleider is zeg maar de functiegroep waar ik in zit. Ik ben projectleider voor de handhaving van de prostitutiebranche.

ES Aan welke ketenpartners kan ik denken?

SH We hebben eigenlijk een soort van twee ketens. Die eigenlijk heel duidelijk aan elkaar gesmeten worden. Maar ook in zekere zin los van elkaar in verband met privacyoverwegingen. Wij hebben een samenwerking tussen de IND, inspectie SZW, politie, openbaar ministerie. Dat is meer de handhavende kant, opsporingskant. Er zijn ook zorgpartners die met elkaar samenwerken om zorgen voor slachtoffers te borgen. Denk hierbij aan de zorgcoördinator mensenhandel, TERECHT!, Humanitas, reclassering, Bureau Jeugdzorg, Advies Meldpunt

Kindermishandeling. Dat zijn partners die verbonden zijn aan de zorgketen. Daar heb ik minder mee van doen.

- ES Oké. Mijn onderzoek ziet toe op uitbuiting in de legale sector. Uit politieonderzoeken en uit rapportages van Nationaal Rapporteur Mensenhandel is naar voren gekomen dat uitbuiting in de legale sector ook nog voorkomt. Hoe kijkt u hier tegenaan?
- SH Dat is zeker. Dat blijkt ook uit de krantenkoppen. Ook uit de legale sector worden slachtoffers van mensenhandel gehaald. Hier is het verhaal dat het probleem bij de illegale sector nog veel groter is. Daar zit met name het slachtofferschap. Uit de legale sector is het heel moeilijk om het helemaal uit te bannen. Dat heeft natuurlijk te maken met hoe de legale sector eruit ziet en spelen een aantal mensen een formele rol. Je hebt een exploitant die een seksinrichting runt en die dames daar heeft werken. Je kan nooit voorkomen dat daar gedwongenheid achter zit. Dat kan met medewerking van de exploitant. Als dat zo is dan riskeert die natuurlijk meteen zijn vergunning en een gevangenisstraf. Maar het kan heel goed zonder betrokkenheid van de exploitant. Had hij het dan moeten weten of niet. Daar zijn heel veel maatregelen opgericht om die prostitutiebranche verder te reguleren. Om de kans te verkleinen.
- ES Maar je zegt dus dat het voorkomt. Zijn er dan ook in Eindhoven signalen dat in de legale branche uitbuiting plaatsvindt?
- SH Die vraag kan je beter aan de politie stellen. Ik weet wel wat er destijds speelde. Dat was de inzet op het Baekelandplein in 2011. Dat is een grootschalige actie geweest. Daar hebben ze uiteindelijk ook een verdachte voor aangewezen. Dat was de vergunde raamprostitutie.
- ES Als ik het goed begrijp voert het Prostitutie Controle Team in Eindhoven de controles uit. Krijgen zij training over hoe zij signalen moeten herkennen?
- SH Ja, maar dat je denk ik ook beter aan het PCT stellen. Dat zijn dus zeker mensen die getraind zijn om handhaving binnen de prostitutiebranche vorm te geven. Op allerlei aspecten dus ook op het signaleren ervan.
- ES Op welke wijze zal door u als gemeente een bijdrage kunnen worden geleverd ter voorkoming en/of bestrijding van uitbuiting in de legale sector?
- SH Nou wij hebben een vergunningenstelsel. Het vergunningenstelsel stelt allerlei eisen aan een exploitant ten aanzien van zijn seksinrichting. En dat is natuurlijk een belangrijk criterium om de branche te reguleren. Het feit dat hij of zij zaken moet regelen wil zeggen dat wij op die manier proberen onder controle te hebben. Eisen staan vastgelegd in onze algemene plaatselijke verordening hoofdstuk 3. Daar staan alle regels opgenomen. Daar moet de exploitant zich aanhouden. Voordat die een vergunning krijgt wordt hij ook gescreend. Wordt er ook een BIBOB onderzoek gedaan. Op het moment dat daar iets uitkomt, krijgt hij ook geen vergunning.
- ES Wordt er altijd een BIBOB onderzoek gedaan?
- SH Nou ja, je hebt verschillende soorten BIBOB-toetsen. Je hebt een lichtere en een zwaardere BIBOB-toets. Er wordt in ieder geval altijd uitgebreider gescreend dan dat er een andere soort vergunning wordt aangevraagd.

- ES Het zal dus vooral op het vergunningenstelsel neerkomen en de controles en handhaving daarop.
- SH Ja, dat is het belangrijkste voor de legale sector. Daarnaast hebben we nu ook een ketensamenwerking opgezet om daarnaast ook signalen met elkaar te kunnen bespreken. Dit om met name de integrale aanpak veel sterker te maken. Dat is een belangrijk element. Wij zijn ook bezig met een awareness-programma voor onze gemeentelijke partners. Dit om ze bewust te laten zijn van signalen van mensenhandel. Dus bijvoorbeeld hier beneden bij de balie als iemand zich komt inschrijven, paspoort komt aanvragen. Maar ook toezichthouders die dus ook op andere locaties komen dan de seksinrichtingen. Zodat zij daar ook dingen uit kunnen halen. De legale seksbranche is natuurlijk niet alleen de locatiegebonden seksinrichtingen, maar ook de escortbranche.
- ES In de gemeente Den Haag hebben ze het negatief werkadvies. Dat houdt eigenlijk in dat de gemeente tegen een exploitant zegt: 'wij adviseren om die prostituee niet in dienst te nemen omdat wij het vermoeden hebben dat daarachter een pooier zit die haar uitbuit'. Hoe kijkt u hier tegenaan? Is dit een oplossing om het tegen te gaan?
- SH Ja, in Den Haag doen ze het via het negatief werkadvies. In Amsterdam hebben ze weer een andere optie daarvoor. Utrecht weer een andere. Die hebben ze uitgewerkt in een onderzoeksrapportage waarin ze hebben gekeken wat die pilot opleveren. Wij zijn als Eindhoven aan het beraden of en hoe we daar vorm aan willen geven. We hebben hier een intensief toezicht op raamprostitutie. Daar komt het PCT regelmatig om met dames te praten. Je kan soms wel een vermoeden hebben maar dat wil nog niet zeggen dat er dus sprake van is. Het is heel moeilijk om door een gesprek of iemand door systemen te halen om dat te duiden. Het is niet makkelijk om te zien of iemand slachtoffer is van mensenhandel. Dus wat je gaat doen met een negatief werkadvies is, denk ik, je vermoeden omzetten in een conclusie. Door te zeggen je mag daar niet komen werken. Ik vind wel dat er veel zit in zelfredzaamheid. Dat is ook waar Amsterdam op zit. Zelfredzaamheid van een prostituee is natuurlijk wel een belangrijk. Kan iemand in een taal met exploitanten en klanten praten? In welke situatie zit iemand? Ik vind dat in ieder geval heel waardevol. Ik denk niet dat je de conclusie eraan kan verbinden.
- ES Jullie kijken dus wel naar wat andere gemeenten doen?
- SH Ja.
- ES Wat denkt u dat betrokken hulpverleningsinstanties zouden kunnen betekenen om uitbuiting in de legale sector te voorkomen/bestrijden?
- SH Hulpverleningsinstanties kunnen heel veel betekenen. Als je te maken hebt met een slachtoffer van mensenhandel dan wil die in heel veel gevallen dit niet zelf gaan melden. Of uit angst voor de pooier/mensenhandelaar. Wantrouwen naar overheid toe. Kan ook zijn dat er angst voor familie is in het land van herkomst. Kan ook zijn dat iemand zich geen slachtoffer voelt. Dus ondanks het feit dat wij vinden dat er sprake is van mensenhandel dat iemand het zelf accepteert. Kan als iemand het in het land van herkomst veel slechter heeft. Die hulpverlening kan dat natuurlijk veel beter oppakken dan een toezichthouder die daar een keer contact mee heeft. Als er intensieve hulpverlening is, krijg je natuurlijk een sterkere vertrouwensrelatie met een mogelijk slachtoffer. Je kan vanuit die hoek dan met iemand het gesprek aangaan. Als er misstanden zijn gaan de sekswerkers daar niet als eerste over klagen. Dat heeft onder andere te maken met de arbeidsrelatie

tussen een exploitant en sekswerkers. En het is juist heel belangrijk dat sekswerkers zelf aan de bel trekken. Daarom is TERECHT! zo belangrijk. Zij komen in contact met sekswerkers en hopelijk uit die branche de signalen krijgen.

ES Maar dan ook om te zorgen dat zij aangifte doet?

SH Dat is natuurlijk wel de wens. Is zeker iets waar de hulpverlener als het goed is uitgebreid bij stil staat en de ruimte geeft om er over na te denken. Het is natuurlijk geen verlengstuk van de opsporingsinstantie. Het ligt heel erg aan de omstandigheden, maar het is zeker een onderwerp dat mee moet worden genomen in het gesprek. Een aangifte geeft geen garantie voor een veilige toekomst. De hulpverlener moet als het goed is veel breder gericht zijn op iemand perspectief bieden.

ES Bent u van mening dat gedwongen prostitutie, mensenhandel en uitbuiting kan worden voorkomen?

SH Nee, dat kan nooit helemaal. Dat kan niet door de gehele branche in de illegale wereld te brengen, want dan heb je er nog minder zicht op. Er zit gewoon een probleem aan. Er is vraag en aanbod. Er is geld mee te verdienen want het is nog steeds een selectief aantal mensen wat het doet. Het is iets waar geld in zit. Daarin zullen mensen altijd in proberen ten koste van anderen rijker te worden.

ES Op dit moment is het eigenlijk zo dat de gemeente zelf het beleid kan bepalen rond het prostitutiebeleid. Jullie hebben hier als gemeente Eindhoven een vergunningstelsel. Hoe kijkt u aan tegen dit huidige beleid?

SH Het huidige vergunningstelsel is in principe denk ik een prima stelsel. Waarbij wij ruimte geven aan de seksbranche om zich te ontplooien. We zien dat er verschuivingen plaatsvinden naar de illegale branche. Daar klagen de exploitanten ook over. De vraag is wat je hier met je vergunningenbeleid aan kan doen. Dat is wel iets waar we met het herschrijven van het beleid rekening mee moeten houden.

ES Houdt dat in dat jullie het voor exploitanten makkelijker willen maken om een vergunning aan te vragen?

SH Nee, want wij moeten in lijn zijn met de nieuwe wetgeving. De Wrp gaat ook over verdere regulering van de prostitutiebranche. Maar dan met name zorgen dat er tussen gemeente niet zo veel verschillen zijn. Dus dat er landelijk een vergunningstelsel komt. Wij hebben dit al dus wij moeten in feiten dat aanpassen. De leeftijd gaat omhoog. Op het Baekelandplein hanteren de exploitanten zelf al een minimumleeftijd van 21 jaar. In feiten verandert dat dus niet zoveel. De verplichting van een bedrijfsplan komt er mee aan. In die zin wordt er van exploitanten meer gevraagd. Aan de andere kant biedt dat mogelijk ook meer duidelijkheid aan toezicht en handhaving. Het maakt het duidelijk en transparanter. Op deze wijze weet ook een sekswerker hoe het gerund wordt en waar ze recht op heeft. Als toezichthouder kan je hier dan ook transparant zijn. Je hebt dan een betere grond op toezicht te houden. Het is daardoor wel effectiever. Of je er echt uitbuiting mee voorkomt: nee dat denk ik niet. Misschien is het wel dat het nieuwe contacten maakt. Het is dus niet minder dat we van ze gaan vragen, maar het is denk ik wel te zorgen dat we een transparante en veiligere seksbranche krijgen. Duidelijkheid bieden over waar iedereen staat en tegenover elkaar staat. Met betrekking tot bestrijding van de illegale branche om daar toch wel iets in tegen te gaan. Omdat het natuurlijk niet de bedoeling is dat er een

seksinrichting is zonder vergunning. Dan zit daar een soort van organisatiegraad achter. Dan moet je degene die dat faciliteren strenger gaan aanpakken.

ES Oké, ik ben door mijn vragen heen. Ik wil u hartelijk bedanken voor uw tijd en bereidheid.

Bijlage V

Interview Lumensgroep

Geïnterviewde: Esther Monshouwer
Functie: Zorgcoördinator bij Lumensgroep

Locatie: Don Boscostraat 4 te Eindhoven
Datum en tijd: 9 mei 2016 om 10:00 uur

Aanduiding

In dit interview wordt de interviewster, Ellen Smeets, aangeduid met ES. De geïnterviewde, Esther Monshouwer, wordt aangeduid met EM.

Algemene informatie

Lumensgroep verleent zorg aan slachtoffer van mensenhandel. Mevrouw Monshouwer is zorgcoördinator. Haar taak is om passend zorg voor het slachtoffer te zoeken. Deze instantie verleent vervolgens de zorg.

ES Gaat u akkoord met het opnemen van het interview?

EM Is goed.

ES Het is mogelijk dat het onderzoek, mijn scriptie, wordt gepubliceerd op *www.hbo-kennisbank.nl*. Geeft u toestemming voor het eventueel publiceren van de scriptie met daarin het interview waarin u wordt genoemd?

EM Is goed hoor. Zeg maar je trouwens.

ES U bent zorgcoördinator bij Lumensgroep. Kunt u misschien toelichten wat dat inhoudt?

EM Ja, ik doe de zorgkant voor slachtoffers. Slachtoffers van mensenhandel. Voor zowel jeugdprostitutie, vrouwenprostitutie als mannenprostitutie.

ES Melden slachtoffer zich zelf dan bij u?

EM Dat is verschillend. Het kan dat mensen zich zelf melden, maar dat gebeurt niet zo heel veel. Wij krijgen meldingen door van de politie, scholen (maatschappelijk werker).

ES En zijn dit dan signalen of is er daadwerkelijk mensenhandel?

EM Bij signalen worden wij wel geraadpleegd. Dan gaan we kijken wat er nou precies aan de hand is. We proberen dan toch de school maatschappelijk werker bijvoorbeeld wat tips mee te geven om een gesprek aan te gaan met zo'n leerling. Om toch duidelijk te krijgen of er daadwerkelijk feiten zijn.

ES Echt in gesprek zodat zij uit zichzelf gaat vertellen wat er aan de hand is?

EM Ja, dat laat in eerste instantie bij de maatschappelijk werkster. Als er echt feiten, dan komen wij normaal gesproken in beeld. We gaan dan kijken met het slachtoffer verder wat dan nu? Wat is er nodig? Veiligheid is natuurlijk het aller eerste punt waar naar wordt gekeken. Als een jongen of meisje niet veilig is. Hoe

die veiligheid wordt gegeven wordt, hangt ontzettend af van de situatie. In eerste instantie gaan ze naar de crisisopvang en vanuit daar gaan ze naar een behandeltraject. Daar zijn ze niet alleen uit de situatie maar daar vindt ook behandeling plaats om weer aan te sterken, om te verwerken, om helder te krijgen wat er is er gebeurd. En ook om na te gaan wat er in het vervolg kan gebeuren om het te voorkomen. Jongens en meiden die slachtoffer zijn van mensenhandel zijn sterk getraumatiseerd. Hebben een enorm laag zelfbeeld, geen zelfvertrouwen. Ze zijn afhankelijk gemaakt van een handelaar. Vaak zo geïndocctrineerd geestelijk. Dat ze ontzettend moeilijk los kunnen komen van de handelaar. Daar is een ontzettend moeilijk traject voor nodig. Om op te bouwen wat allemaal is afgebroken.

ES Gaat dit dan vooral aan de hand van gesprekken?

EM Dat is verschillend. Is afhankelijk van het slachtoffer en de hulpverleningsinstantie. Te denken valt aan groepsgesprekken, individuele gesprekken, begeleiding om dagelijkse vaardigheden weer te leren. Hoe zorg ik voor mezelf? Boodschappen doen, financiële zaken. Al die zaken, heel basaal misschien, moet wel aandacht aan worden gegeven.

Wij zijn zorgcoördinator. Je moet je voorstellen: wij zijn een spinnetje in het web. Op het moment dat een slachtoffer bij ons aangemeld wordt, gaan wij met het slachtoffer in gesprek. Wij gaan dan zoeken naar een plek. Dat doen wij in samenwerking met CoMensha. CoMensha is een landelijk instituut waarbij alle meldingen binnenkomen. Dan wordt er gekeken naar een plek. Vanuit daar wordt de behandeling opgestart. Wij verlenen niet de daadwerkelijke hulpverlening. Wel blijven we op de achtergrond. Mogen er zich problemen voordoen dan mogen ze altijd met ons contact opnemen. Dan gaan wij samen kijken hoe nu verder.

ES Heeft u dan voorafgaand een gesprek om te bepalen welke zorg passend is?

EM Ja, zo moet je dat voorstellen.

ES U zei net al dat u meldingen krijgt. Is het dan verplicht dat er aangifte is gedaan?

EM Nee, is niet verplicht. Wij ontzettend dat er een aangifte komt, omdat mensenhandelaren vaak heel netwerk hebben. Ze hebben helaas niet een slachtoffer, maar meerdere slachtoffers. Omdat in kaart te krijgen en daar iets tegen te doen, dat kan het beste als slachtoffers ook aangifte doen. Maar de aangiftebereidheid bij slachtoffers is heel laag. En dat heeft er ook weer mee te maken dat ze zo geïndocctrineerd zijn. Ze zijn zo bang geworden, maar ook zo afhankelijk. Je moet je ook voorstellen: ze hebben in een wereldje geleefd. Daardoor is hun vertrouwen in zichzelf en de wereld volledig weg. Wat gaat er gebeuren als ze daar uitstappen? Die onzekerheden zijn vaak zo beangstigd dat ze vaak nog liever kiezen voor het negatieve waar ze inzitten, maar dat kennen ze. Ze hebben daar een bepaald manier van omgaan met in gevonden. Terwijl als er een nieuwe weg in wordt geslagen, zo eng. Dat geeft zoveel onzekerheid en je bent al zo wiebelig. Dan wordt het nog meer wiebelig. Dat weerhoudt mensen vaak om aangifte te doen of de stap te nemen om weg te gaan.

ES Maar het hoeft dus ook niet zo te zijn, dat ze als je bij jullie komen ze weg zijn bij de mensenhandelaar? Of hebben ze die stap dan wel al genomen?

EM Meestal is het zo dat wanneer ze bij ons komen (op welke manier dan ook) dan zitten ze nog in de situatie. Dan is het kijken dat we ze uit de situatie krijgen. Wij

gaan dan kijken wat is daar voor nodig. Soms is het niet nodig om iemand ergens anders onder te brengen. Dan is begeleiding nodig om stap voor stap los te komen.

- ES Ik heb ook in veel stukken gelezen dat ze zich zelf vaak niet zien als slachtoffer, merkt u dat ook?
- EM Met name bij de jongens. Dat is wel een hele andere tak van sport. Klinkt heel raar, maar het is zo anders dan meiden. Meiden zien zich wel eerder als slachtoffer dan jongens. Jongens willen sowieso geen slachtoffer zijn. De manier waarop jongens in de prostitutie bijvoorbeeld terecht komen, is vaak een anderen. Dat kan evengoed ook door handelaren zijn. Veelal is het dat jongens het een keer proberen, maar er dan niet meer uitkomen. Ze kunnen onder druk staan, hebben geld nodig, zich buitengesloten voelen en de weg kwijt zijn. Jongens doen het veelal met andere mannen. Als ze dat eenmaal gedaan hebben dan gaat hun naam als prostituee rond en wordt je heel snel weer opgepikt. En om te voorkomen dat mensen er achter komen stap je dan maar in. Dus dat zit er achter. Vaak zit er ook een hele hoop schaamte bij. Vaak zijn het jongens die hetero zijn, maar wel met een andere man doen. Om geld of om drugs of een slaapplek. De schaamte daarvoor, anderzijds het taboe. Op homoseksualiteit zit nog steeds een taboe, ondanks dat we vooruitstrevend zijn. En als je dan ook nog eens een andere culturele achtergrond hebt dan is dat een dubbel taboe. Dat maakt het wel heel zwaar voor jongens. Jongens hebben voor zichzelf zoiets van ik heb er zelf voor gekozen. Ik ben dat wereldje in gegaan, ik praat niet bij jou. Ze willen wel hun verhaal doen, maar er moet wel iets tegenover staan. Dat is bij jongens heel erg. Ze willen ook gelijk actie. Gelijk de volgende moet er een oplossing zijn. Ze moeten meteen werk, inkomen hebben.
- ES U zei al dat er mannen vrouwen zijn. Is leeftijden ook nog een groot verschil?
- EM Tuurlijk is dat een groot verschil, maar wij als zorgcoördinator hebben geen leeftijds grens. Wij zien veel jeugd. Dat heeft enerzijds te maken met de snelheid van de maatschappij. Het feit dat we allemaal digitaal zijn. Sociaal media is een hele grote boosdoener. Daar waar vroeger de kinderlokker op straat liep, de kinderlokker zit nu op sociaal media. Via facebook, instagram, snapchat. Alle sociaal media kanalen die er maar zijn worden mensen geronseld om seksueel overschrijdende handelingen te verrichten. Ik noem dat zo om het heel breed te maken. Vaak begint het met 'laat je borsten eens zien'. Of mannen die hun piemel laten zien. Het uitlokken gebeurt nu dus veel op internet. Het gebeurt veel minder op straat. Het is daardoor ook veel minder zichtbaar. Dat heeft er ook mee te maken dat we hier heel veel jeugd zien. Zeker als het om mensenhandel gaat in de prostitutie, want je hebt natuurlijk ook de economische uitbuiting. Waarbij de Polen voor twee euro per uur werken. Dat soort zaken zijn er ook. Dat hoort ook bij onze taak.
- ES En richten jullie je alleen op de omgeving Eindhoven?
- EM Ja, wij zijn echt Eindhoven en de 21 landgemeenten. Daar richten wij ons echt op. Daarnaast hebben we ook in verschillende provincies. Eens in de zoveel tijd komen we bij elkaar. Dan wisselen we onze ervaring en kennis uit. Proberen we ook inzichtelijk te krijgen wat trend and topics zijn op dit moment, als je dat zo mag zeggen.
- ES Bijvoorbeeld met social media?

- EM Bijvoorbeeld, maar wat natuurlijk ook heel actueel is, zijn de vluchtelingen. Alle problemen die er daarom heen zijn.
- ES Jullie zien de vluchtelingen dan als kwetsbare groep en mogelijk slachtoffer zijn?
- EM Ja.
- ES Is het dat jullie dan nu al preventief is proberen te betekenen?
- EM Ja, dat proberen we. We proberen mensen in ieder geval awareness te brengen. Met name bij hulpverlening en mensen die betrokken zijn bij de doelgroep. Dus bijvoorbeeld bij het AZC voorlichting geven. Aan zowel het personeel, als de vluchtelingen zelf. Om ze in ieder geval te vertellen: van let op deze signalen. En vertellen dat wanneer er signalen zijn ze contact met ons op kunnen nemen. Ook kijken wat de medewerkers zelf hierin kunnen betekenen. In een vervolgstadium is dan mogelijk bij ons. Die awareness brengen is het stukje preventief wat wij kunnen doen. Wat ik al zei, bij AZC, scholen.
- ES Mijn onderzoek richt zich op uitbuiting in de legale sector. Heeft u daar signalen van dat het plaatsvindt?
- EM Uiteraard. Wij werken natuurlijk ook veel samen met Paola en Ellen van TERECHT! en levenskracht. Die samenwerking is heel nauw want zij zijn veel meer op pad. In principe zijn Paola en Ellen ook heel goed op de hoogte van. Ze weten ook wat er gedaan kan worden. Maar op het moment dat er het stukje zorgcoördinator nodig is, zoeken ze ons op. En als wij een stukje begeleiding nodig hebben voor iemand die in de prostitutie zit, dan weten wij Paola en Ellen weer te vinden.
- ES Denkt u dat er op dit moment nog veel slachtoffer in de legale prostitutiebranche zitten, bijvoorbeeld op het Baekelandplein?
- EM Ik vind het heel moeilijk om te zeggen of dat er nog heel veel zijn. Mijn onderbuikgevoel zegt ja. Maar heb ik harde cijfers, 'nee'. Het is ontzettend lastig. Het is zo'n lastige doelgroep om zicht op te krijgen. Er speelt zich zoveel af in het duistere. Zeker op het moment als iemand legaal in het werk zit en uitgebuit wordt: schaamte, schuldgevoel. Dat zijn wel dingen die mensen tegenhouden om naar buiten te treden. Dat houdt het gewoon heel erg bedekt.
- ES Is het ook zo dat jullie ooit van de politie een melding krijgen van een slachtoffer van mensenhandel?
- EM Wij werken wel samen met de politie. Als wij een melding krijgen van een slachtoffer, dan gaan wij daarmee aan de slag. Alleen als het slachtoffer het wil. Wij hoeven niet als een slachtoffer zich bij ons meldt, het bij de politie te melden. Dat vind ik wel heel belangrijk om te benadrukken. Wij zijn echt van de zorgkant en niet van de strafrechtelijke kant. Op het moment dat er politie ingeschakeld moet worden dan gebeurt dat sowieso altijd in het medeweten van het slachtoffer. En ook altijd met goedkeuring van het slachtoffer.
- ES Sta je dan ooit niet voor een dilemma? Dat je bijvoorbeeld denkt het is veel beter dat er politie bij komt om ook bescherming te bieden en om de mensenhandelaar aan te pakken.

- EM Nogmaals wij zijn niet van het strafrecht. Wij kunnen niet beoordelen, wij hebben een gevoel. Wij horen dingen en hebben een vermoeden, maar wij zijn geen strafrechter. Wij kunnen diegene niet beoordelen. Op het moment dat het slachtoffer aangifte wil doen, prima. Dan wil ik ook meegaan. Maar ik ben niet verplicht om het te melden bij de politie. Natuurlijk, heb ik een dilemma dat een slachtoffer ooit geen aangifte wil doen en ik daar juist om zit te trappelen. Zeker omdat ik zoveel signalen heb gehoord over deze persoon en dan niet alleen over dit slachtoffer. Daarbij is de bundeling van aangifte heel belangrijk, maar ik kan iemand niet dwingen. Ik kan het ook niet achter zijn rug om doen. Dat mag ik niet. Dan schend je zo extreem met vertrouwen van het slachtoffer. Daar maak je zoveel mee kapot. Niet alleen voor het hier en nu, maar ook voor in de toekomst. Dus dat kan niet. Je mag dat vertrouwen niet schenden.
- ES We hebben het eigenlijk al gehad over de signalen van uitbuiting kunt u ze benoemen?
- EM Ik denk dat ze al vrij bekend zijn als het gaat om de meiden. Ze gaan zich juist extreem verzorgen of juist niet. Je ziet gedragsveranderingen. Of dat nou is een enorme toename van verbaal geweld of juist heel erg introvert worden. De hele tijd op de telefoon zitten. Ineens weggaan. Opgehaald worden door mensen met dure auto's. Daar waar iemand wel gehoorzaam was, nu niet meer. Spijbelen, weg blijven van school, isoleren, niet meer uitgaan. Ze verdwijnen eigenlijk een beetje van de radar. Deze signalen zie je ook bij jongens maar daar wordt aan andere dingen bij gedacht. Daar bij wordt gedacht aan slecht vrienden en criminaliteit. Terwijl je ook heel veel ziet dat dat samen gaat.
- ES Wat zou er eigenlijk kunnen worden gedaan om uitbuiting in de legale sector te voorkomen of te bestrijden?
- EM Ik denk niet dat je het volledig kan voorkomen. Ik denk dat het een probleem is wat altijd zal blijven bestaan. Heel erg belangrijk is stabiliteit. De awerness brengen. Bij verschillende instanties. Zodat het taboe wordt weggenomen en het een erkent probleem wordt. Duidelijk moet ook worden dat de prostituees niet moeten worden afgeschilderd als zwak of eigen schuld. Dat soort stempels zullen er alleen maar voor zorgen dat het onzichtbaar blijft. Dus met name de bekendheid aan geven, het normaliseren. In de zin van: ik ken het als een probleem maar niet stigmatiseren. In ieder beroep zitten leuke en minder leuke kanten. Het is belangrijk om dat te zien. Maar tegelijkertijd ook oog hebben om de misstanden. Nogmaals ik denk dat internet de grootste boosdoener. Door het extremisme. Het is echt absurd hoe extreem het is. We beginnen het bijna normaal te vinden dat meiden van 12 zich uitkleden voor de camera. Dat volwassenen gaan zeggen: 'ze kiest er toch zelf voor, ze doet toch zelf dat t-shirtje uit.
- ES Als ik het goed begrijp houden jullie je echt bezig met de hulpverlening dus indien er een melding komt, doen jullie niks met het slachtoffer?
- EM Dat klopt. Dat mogen wij ook niet. Wel proberen wij zoveel mogelijk los te krijgen en houden dat ook bij. Omdat we heel vaak zien een netwerk hebben. Op een gegeven moment zie je dat een slachtoffer van Pietje en een slachtoffer van Jantje. Dan zie je dat Jantje en Pietje elkaar weer kennen. Dat netwerk is verspreid door heel Nederland en vaak ook in het buitenland. Daarom wordt het vaak ook heel gevaarlijk voor slachtoffers. Je ziet heel veel verschuiving en al die poppetjes kennen elkaar. Voor ons is het belangrijk zoveel mogelijk informatie van daders te hebben zodat we een beeld kunnen gaan krijgen.

- ES Hoe kijkt u eigenlijk aan tegen de nieuwe wet, de Wrp?
- EM Daar zitten een heleboel mooie kant aan maar ook mindere. Het lastige is dat je op die manier iets in de hand probeert te houden, door regels en beperkingen op te leggen. Ik denk dat dat in deze doelgroep verschrikkelijk moeilijk is. De Wrp gaat er denk ik voor zorgen dat er nog meer in de duisternis gaat gebeuren. Ik denk dat het een schijn is van controle. Het zal een schijn controle zijn. Ik denk dat het juist voor zorgt dat er veel meer in het verborgene gaat gebeuren. Voordeel voor gemeente is dat ze denken dat ze meer zicht hebben. Dat ze denken dat ze meer grip hebben op misstanden. Maar ik denk dat het uiteindelijk niet gaat werken. Zeker niet tegen uitbuiting. Ik denk juist dat het risico op uitbuiting daardoor vergroot wordt.
- ES Maar dan niet in de vergunde sector, maar verdwijnt het naar de illegaliteit?
- EM Er zullen een hele boel mensen zijn die in die vergunde sector willen of kunnen terecht komen. Daardoor gaat het zich verplaatsen. Men gaat altijd zoeken naar de mazen in de wet. Juist hierbij denk ik dat die mazen er zijn. Die zorgen er juist voor dat er nog meer problemen gaan ontstaan. Ik denk dat er nooit volledig grip op is te krijgen. Het is zo lastig om mensen op te voeden. Er zijn zoveel mensen die het normaal vinden om vrouwen te gebruiken. Ongeacht de leeftijd. Zij zien daar niet het kwade van in en zien niet de gevolgen. Ik denk dat die groep altijd zal blijven bestaan. Het gevaar ligt hem erin dat onze normen en waarden veranderd zijn. In de zin van we beginnen het normaal te vinden. Vroeger was het al zo als je een kort rokje droeg, vroeg je er om. Kijk wat er in Keulen is gebeurd. Al die vrouwen die zijn aangerand. Vervolgens wordt door de burgemeester gezegd: 'vrouwen moeten voorlopig maar geen korte rokjes meer aandoen'. Je draait het dan om. Dat heeft er alles mee te maken dat wij veranderen. Onze normen en waarden zijn naar mijn idee naar beneden gesteld. Kijk naar alle muziekclips. Het is een en al seks. Dat is altijd al geweest dat mannen en vrouwen werden neergezet op een bepaalde manier. Maar ik vind nu vind ik de grenzen wel heel erg naar beneden bijgesteld worden.
- ES Maar die clips kunnen er dus ook bijvoorbeeld voor zorgen dat een meisje denkt het is helemaal niet zo erg?
- EM Ja, dat is wat er gebeurd. Meiden van 14 jaar doen al zoveel voor een breezertje. 'Ach dan pijp ik hem toch een keer'. Ze zien het niet als seks. Vingeren en pijpen, al die handelingen zien ze niet als seks. Behalve de echte penetratie, dat is in hun ogen seks. Het is een soort ruilhandel geworden. Het gebeurt dagelijks en steeds meer. Dat gaat er alleen maar voor zorgen dat dit probleem toeneemt. Zeker meiden in de puberteit zijn heel erg onzeker. Ze zijn op zoek naar hun eigen identiteit. Dat is nu niet anders. Je wordt soms heel subtiel in een bepaalde richting geduwd.
- ES Vind je het om die reden dan wel goed dat de leeftijd voor prostituees naar 21 gaat?
- EM Ja, dat ik juich de leeftijdsaanpassing alleen maar toe. Ik denk als je 18 bent nog steeds heel erg jong en kwetsbaar bent. De impact van het werk is wel een andere dan wanneer je bij de jumbo achter de kassa werkt. En ik denk dat de leeftijdsgrens voor zowel als de prostituees zelf als de maatschappij heel belangrijk is. Om bij volwassenen een signaal af te geven. We mogen het niet zo maar tolleren dat meiden zich zelf prostitueren om geld te verdienen voor een derde of uitbuit worden op welke manier dan ook.

- ES Dus dit zou er aan kunnen bijdrage dat uitbuiting in de legale sector voorkomen wordt?
- EM ja, aan bijdragen. Voorkomen nee. Helemaal uitbannen, nee nooit. Tuurlijk dat zou geweldig zijn maar nee.
- ES En de strafbaarstelling van klanten?
- EM Dat is een lastige. Op het moment dat jij seks bedrijft met een minderjarige ben je strafbaar in mijn ogen. Er zijn ontzettend veel mensen die vallen op jongeren. Dat is nu eenmaal een feit. Maar jongeren bepalen zelf vaak niet wat de impact is. Het is puur eigen belang. Ze hebben een verantwoordelijkheid.
- ES Wat zouden ze met signalen van uitbuiting moeten doen? Moeten melden bij de politie of bij u?
- EM Ik denk dat het veel serieuzer moet worden genomen. Op het moment dat een prostituee haar beklag doet. Daar is ook nog het beeld van je dat zelf voor het beroep kiezen en het daardoor kunnen verwachten. Het wordt niet serieus genomen.
- ES Moeten klanten dan ook voorlichting krijgen over de signalen van mensenhandel?
- EM Dat zou zeker moeten maar dat is nog niet zo makkelijk. Klanten kun je niet zo makkelijk benaderen. Ze zullen ook niet benaderd willen worden. Ik denk dat je overall awareness moet brengen. Ook in de maatschappij. Onze manier van denken moet weer aangescherpt worden. Onze maatstaven moeten weer hoger gelegd worden waardoor we fatsoenlijker met elkaar om moeten gaan. Er is te weinig respect voor de legale prostitutie. Daardoor wordt er denk ik ook heel laconiek gedaan als iets naar buiten komt.
- ES En welke rol kunnen exploitanten spelen bij de voorkoming/bestrijding?
- EM Exploitanten zouden in ieder geval ook mee kunnen doen aan een stukje awareness brengen bij zowel hun werkers als hun klanten. Misschien ook een stukje samenwerking met ons of TERECHT!. De exploitant moet de weg weten naar ons. Wij kunnen het gesprek aan gaan. De exploitant heeft denk ik ook een verantwoordelijkheid naar de werkers toe en zou daarin ook een rol kunnen spelen.
- ES Want is op dit moment die samenwerking er?
- EM Nee, het is wel zo dat we vaker naar de clubs en zo voor veldwerk. Maar we proberen daar nog meer naartoe te gaan. Meer aandacht aan te besteden. Bij het veldwerk maken wij een praatje. Wij beginnen dan met uitleggen wat wij doen. Wij benaderukken dan ook heel erg dat wij van de zorg kant zijn en we niet van het strafrecht zijn. Wij zijn er niet om te oordelen of te veroordelen.
- ES Dit waren eigenlijk mijn vragen. Ik wil u ontzettend bedanken voor uw tijd en bereidheid.

Bijlage VI Interview CoMensha

Geïnterviewde: Rosa Warmerdam
Functie: Beleidsadviseur

Datum en tijd: 12 mei 2016 om 10:00 uur (telefonisch)

Aanduiding

In dit interview wordt de interviewster, Ellen Smeets, aangeduid met ES. De geïnterviewde, Rosa Warmerdam, wordt aangeduid met RW.

Algemene informatie

CoMensha zet zich in voor een beter leven voor slachtoffer van mensenhandel.² Zij zorgen ervoor dat slachtoffer opvang, zorg en hulpverlening krijgen. CoMensha registreert persoonsgegevens van mogelijke slachtoffers van mensenhandel. Deze informatie ontvangt CoMensha met name van de politie. Aan de hand van deze informatie adviseert CoMensha overheden en partners en voorziet hen van relevante data, trends en ontwikkelingen.

ES Gaat u akkoord met het opnemen van het interview?

RW Dat is prima. Heb je gezien dat er vanochtend ook een artikel is gepubliceerd over de NOS daarover.

ES Dat wat gister op tv was bij nieuwsuur?

RW Ja, dat klopt. Daarvan is nu een stukje van op de NOS website gezet. Dat is toch ook toevallig. Het is in ieder geval een actueel onderwerp.

ES Het is mogelijk dat het onderzoek, mijn scriptie, wordt gepubliceerd op *www.hbo-kennisbank.nl*. Geeft u toestemming voor het eventueel publiceren van de scriptie met daarin het interview waarin u wordt genoemd?

RW Ja hoor dat is ook prima.

ES Graag wil ik ten eerste weten wat u functie is bij CoMensha en op welke wijze CoMensha zich bezighoudt met slachtoffers van mensenhandel?

RW Mijn functie is beleidsadviseur. CoMensha houdt zich bezig met drie hoofdtaken. Wij richten ons eigenlijk alleen op slachtoffers van mensenhandel, dus niet op daders. We houden ons op drie manieren bezig met slachtoffers. Wij hebben een registratiefunctie. Wij zijn eigenlijk het landelijk orgaan waar alle slachtoffers van mensenhandel worden gemeld. Op die manier is het mogelijk om een beeld te vormen van de aard en omvang van de populatie van slachtoffers. En die informatie wordt gebruikt voor het signaleren van knelpunten en succesfactoren in de uitvoering van het mensenhandelbeleid. Dus eigenlijk kan je zeggen dat met de eerste functie, de registratiefunctie, ook vooral slachtoffers in beeld worden gebracht. Die informatie wordt ook gebruikt door de Nationaal Rapporteur. Dus op het moment dat bij ons de cijfers bekend zijn, gaan ze eerst naar de Nationaal Rapporteur. Die analyseert ze en pas daarna worden ze door ons gepubliceerd. Dat is functie een. Heb je daar nog specifieke vragen over?

² 'Wie zijn wij', CoMensha, Mensenhandel.nl (zoek op *wie zijn wij*).

- ES Ja, ik heb een vraag want u zei dat u de meldingen registreert. Van wie komen deze meldingen?
- RW Dat is eigenlijk heel divers. De meeste slachtoffer worden door politie gemeld. Maar ook opvanginstellingen naar ons melden. Wij kunnen dan aan de hand van naam en geboortedatum kijken of het slachtoffer bij ons al bekend is, zodat die niet dubbel wordt geregistreerd.
- ES Controleren jullie deze meldingen dan ook? Kijken jullie of er daadwerkelijk sprake is van mensenhandel?
- RW Dat is voor ons heel moeilijk. Het is een afweging die door de politie zelf wordt gemaakt. Wij registeren eigenlijk alle mogelijke slachtoffers van mensenhandel. Het wordt inderdaad niet altijd vastgesteld, maar dat betekent niet dat iemand geen slachtoffer is. Wij werken zelf ook met een signalenlijst waar we zelf ook een afweging kunnen maken. Onze tweede functie is een coördinatiefunctie. Wij coördineren eigenlijk zorg en hulpverlening voor mogelijke slachtoffers. Als bijvoorbeeld een slachtoffer wordt aangemeld door de politie en die zoekt een opvangplek. Dan gaan wij dat in werking zetten. Je hebt in Nederland twee categoriale opvangplekken voor slachtoffers. In totaal zijn dat ongeveer 70 opvangplekken. Daarnaast worden slachtoffers ook wel geplaatst in maatschappelijke opvang, vrouwenopvang en andere opvangplekken. Er worden voornamelijk slachtoffers opgevangen die onder de B8-regeling vallen. Dat zijn eigenlijk alleen niet Nederlandse slachtoffers. Je hebt twee verschillende meldingen. Het kan zo zijn dat iemand van de politie meldt waarvoor opvang moet worden gezocht. Het kan ook zo zijn dat de instelling meldt dat ze op dat moment een slachtoffer van mensenhandel hebben opgevangen. Dan hoeft die nog niet bij ons in beeld te zijn. In sommige regio's zijn zo'n korte lijnen met de opvanginstellingen dat ze geen contact met ons opnemen. Dan worden door de opvanginstelling op de hoogte gebracht. Onze derde functie is de beleidsfunctie. Daar hou ik me met name mee bezig. Dat moet je zien als een soort informatie en adviesfunctie. Met de informatie die we binnen krijgen voorzien we ketenpartners van data en trends en ontwikkelingen. Hun worden dan vaak gevraagd om mee te denken organisaties en de overheid.
- ES Is dit dan op juridisch gebied? Of op heel verschillende terreinen?
- RW Heel verschillend. Ik ben zelf wel jurist, maar mijn voorganger was geen jurist. Het is echt op heel verschillende terreinen inderdaad. Het kan gaan om gebrek aan opvanginstelling voor Nederlandse slachtoffers. Maar het kan ook gaan over privacy en privacy is dan weer juridisch. Het gebrek aan opvang is weer praktisch.
- ES Mijn onderzoek richt zich op uitbuiting in de legale prostitutiebranche. Maken jullie bij de registratie eigenlijk ook een onderscheid hierin?
- RW Ja dat wordt wel vaak. Als we die informatie hebben dan noteren we er dat wel bij. Wat voor soort uitbuiting het is en de geschiedenis van het slachtoffer. De casus eigenlijk. Wij registreren alleen geen bijzondere persoonsgegevens. Bijvoorbeeld de medische situatie van het slachtoffer of het of iemand zwanger is of religie. Dat soort dingen mogen wij niet registreren.
- ES Heeft u enig idee van hoeveel slachtoffers er zijn in de legale prostitutiebranche?
- RW Dat is best wel moeilijk te zeggen. Ik denk dat wij sowieso maar zicht hebben op een topje van de ijsberg. Maar dat kan ik je niet met zekerheid zeggen. Dat is

meer een persoonlijke mening dan een mening van CoMensha. Ik kan je wel in ieder geval het jaarverslag van 2014 toesturen. Daarin heb je een overzicht van de cijfers. In juni publiceren we het jaaroverzicht van 2015. Dan heb je zicht op de meest recente cijfers.

ES Dat is helaas voor mij te laat. Ik denk dat bij het jaarverslag van 2014 al een goed beeld krijg.

RW Dan ga ik dat voor je doen.

ES U zegt 'topje van de ijsberg', dus u heeft het vermoeden dat het veel meer voorkomt?

RW Dat klopt. Wij werken er wel hard aan dat meer mensen bij ons gaan melden. En je vroeg je af of wij denken dat prostitutie in legale prostitutie plaatsvindt. Ik kan je eigenlijk vrijwel met zekerheid zeggen van wel. Prostitutie is wel legaal geworden door de opheffing van het bordeelverbod maar mensenhandel komt eigenlijk nog steeds voor. Het heeft er niet voor gezorgd dat mensenhandel afnam. Het is ook altijd goed om in gedachte te houden: in hoe verre is er sprake van vrijwilligheid. Iemand kan wel vrijwillig in de prostitutie stappen, maar als je er niet meer vrijwillig kan uitstappen, is die gehele vrijwilligheid weg. Daarnaast raden we het eigenlijk nog steeds niet aan onze kinderen aan om in de prostitutie te gaan. Dus in hoe verre het echt vrijwillig is, er speelt vaak veel meer mee.

ES U zei net eigenlijk dat u wilt dat er meer meldingen komen. Hoe wilt u dat gaan doen?

RW Wij geven voorlichtingen. Wij proberen meer bekendheid te krijgen als organisatie. Daarnaast proberen we heel vaak ketenpartners te benaderen om in gesprek te gaan.

ES CoMensha geeft voorlichtingen. Aan welke verschillende instanties kan ik dan denken?

RW Ook dat is eigenlijk best wel breed. Kunnen scholen zijn maar ook het COA, Vluchtelingenwerk, aan de politie, de Koninklijke Marachaussee. Dus eigenlijk is dat heel erg breed.

ES Komt u eigenlijk zelf in contact met de slachtoffers?

RW Ik niet persoonlijk. Het kan wel zijn dat de helpdesk dat komt. Dan kan zijn wanneer het slachtoffer zelf belt naar de helpdesk. En binnenkort gaan wij waarschijnlijk starten met een lotgenotengroep. Dat wordt geleid door iemand die voormalig slachtoffer is geweest. Die zet zich in om met lotgenoten in contact te komen en hen te helpen. Zij komt dan ook wel weer in contact met slachtoffers.

ES Wij hebben het net al kort besproken. Hoe is uitbuiting te herkennen? Welke signalen zijn er?

RW Als je naar het algemene kijkt. De Nationaal Rapporteur heeft deze signalen ook al een beetje gegeven. Allereerst als een prostituee werkt op een locatie die eigenlijk niet legaal is. Dus een garagebox, een vieze hotelkamer. Dat is dus echt locatie. Het kan ook manier zijn waarop een prostituee wordt aangeboden. Bijvoorbeeld als ze er 15 uitziet, of ze verricht alle seksuele handelingen of het is mogelijk seks te hebben zonder condoom. Dat kunnen recensies zijn op sekssites. Zo kun er

staan dat er staat dat een prostituee haar werk huilend deed, er geen zin in had. Vanuit CoMensha werken wij met een signalenlijst. Eigenlijk kan een signaal onvoldoende zijn om te bepalen of er sprake is van mensenhandel. Maar een combinatie van signalen kan daar wel op wijzen. Dan kan je bijvoorbeeld denken aan: afkomstig uit een bronland. Een bronland is bijvoorbeeld Oekraïne, Slowakije, Hongarije en Rusland. Het feit dat iemand alleen uit Hongarije komt hoeft lang niet altijd te betekenen dat iemand slachtoffer is van mensenhandel. Maar als het iemand is die uit Hongarije komt én in de prostitutie werkt én onder de blauwe plekken zit, kan voor ons een reden zijn om iemand wel aan te merken als een mogelijk slachtoffer van mensenhandel. De signalenlijst is heel erg lang dus dat ga ik je niet aandoen om allemaal op te noemen.

- ES Maar houden jullie zelf ook echt bezig met de signalering omdat jullie vooral meldingen binnenkrijgen?
- RW Ja dat klopt. Het kan natuurlijk zijn dat de politie het meldt en zij werken natuurlijk zelf met een signalenlijst maar het kan ook zo zijn dat het slachtoffer zichzelf maakt. Dan moeten wij zelf de afweging maken. Wij gaan dan denken of dit signalen van mensenhandel zijn. Je kunt dat bijvoorbeeld denken aan een Roemeense vrouw die 5 dagen in de week in de prostitutie werkt en haar inkomsten moet afstaan. Dan noem ik een paar signalen van mensenhandel.
- ES Stel een slachtoffer meldt zich bij jullie. Zijn jullie dan verplicht dit slachtoffer te melden bij de politie?
- RW Wij werken wel nauw met de politie samen, maar tot het slachtoffer hebben wij een inspanningsverplichting om te zoeken naar een opvangplek. Het is niet zo dat wij dat kunnen garanderen. Wij zijn niet verplicht om ervoor te zorgen, maar wij moeten ons wel inspannen. Als dat niet lukt kloppen wij aan bij de politie. Bij een opvangplek wordt gekeken of politie er bij komt.
- ES Wordt er dan aangedrongen op een aangifte?
- RW Het is wel moeilijk want vaak zijn slachtoffers best wel bang om aangifte te doen. De politie is daarom ook gekomen met een pilot. In die pilot bezoeken ze opvanginstellingen om daar aangiftes af te nemen om zo de aangiftebereidheid van slachtoffers te vergroten. Je kan bijvoorbeeld bedenken dat een slachtoffer uit Friesland wordt opgevangen in Amsterdam. En dat zou dan betekenen dat ze helemaal naar een politiebureau in Friesland zou moeten om aangifte te doen. Dat kan ze heel moeilijk vinden. Een aangifte kan namelijk een hele dag duren of meerdere dagen. Het kan ook zijn dat het slachtoffer kinderen heeft en de kinderen niet alleen op de opvanginstelling wil laten. Dus daarom probeert de politie naar instellingen toe te reizen zodat er meer aangiftes worden gedaan. En om het vertrouwen te winnen.
- ES Die pilot speelt in een gemeente?
- RW Ik weet in ieder geval zeker dat die in Amsterdam speelt, maar volgens mij is die landelijk.
- ES Wat kunnen jullie als CoMensha doen om uitbuiting te voorkomen of te bestrijden?
- RW Nou eigenlijk hebben vooral een signaleringsfunctie. Al die signalen die wij zien, proberen we in te zetten. We hebben ook heel veel contact met hulpverleningsinstanties. We hebben bijvoorbeeld meerdere overleggen. Een

zorgcoördinatoren overleg. In dat overleg zitten verschillende zorgcoördinatoren van verschillende regio's. Zij coördineren eigenlijk de zorg voor slachtoffers van mensenhandel in een bepaalde regio. We hebben te horen gekregen dat goede hulpverlening voor Nederlandse slachtoffers heel erg belangrijk is. Want opvang voor niet Nederlandse slachtoffers is er over het algemeen wel. Voor Nederlandse slachtoffers is een stuk moeilijker onder andere door binding met de regio. Ze kunnen alleen in de regio worden geplaatst terwijl dat vaak voor slachtoffers van mensenhandel niet wenselijk is. Je moet ze juist vaak uit hun netwerk halen. Het kan ook dat ze meervoudige problematiek hebben zoals verslaving, dakloos of een psychische stoornis. Die diversiteit van problematiek maakt het ook heel moeilijk om opvang te vinden. Zo'n signaal krijgen wij dan uit het overleg met zorgcoördinatoren. Daarnaast hebben wij een overleg met de directeuren van verschillende instellingen en de Nationaal Rapporteur. We proberen dan het praktisch om te vormen naar iets strategisch. Dat kunnen we dan aan de overheid voorleggen. Dan heb je eigenlijk een soort die drie stapraket, waarin we iets signaleren en dat pakken we op en leggen het voor. We tillen eigenlijk zo'n signaal hoger op.

ES Ik begrijp hier dus uit dat samenwerking heel belangrijk is voor de aanpak van dit probleem.

RW Ja heel belangrijk. Er wordt eigenlijk heel veel gedaan maar nog heel erg versnipperd. Dus uit de samenwerking kun je ook heel veel halen.

ES Geldt dat dan ook voor de signalering. Ik las dat de Nationaal Rapporteur schreef over verschillende personen die een puzzelstukje hebben en dat het eigenlijk pas samen bij elkaar komt en het dan pas echt een zaak is.

RW Klopt. Het speelt in die zin wel dat als partijen samenwerken dan kan er meer worden gesignaleerd. Inderdaad vanwege de puzzelstukjes. Die kunnen vervolgens bij ons worden gemeld zodat wij weer een beter inzicht krijgen in het aantal slachtoffers. Iedereen kan andere dingen dus qua dat maak je elkaar sterker.

ES Wat denkt u dat overheidsinstanties kunnen betekenen in de voorkoming en bestrijding van uitbuiting in de legale prostitutiebranche?

RW Eigenlijk twee verschillende dingen. Enerzijds inzetten op opsporing en handhaving. Ze kunnen wel een nieuwe wet bedenken maar die moet ook goed worden nageleefd want anders wordt het eigenlijk een beetje wassen neus. En daarnaast wat ik net eigenlijk al zei, goede opvang en hulpverlening voor Nederlandse slachtoffers van mensenhandel. Je kan klanten bestraffen maar daar moet ook iets tegenover staan. Die klanten bezoeken dan een slachtoffer van uitbuiting en dat slachtoffer moet ook passende hulpverlening worden geboden. Op dit moment schiet de hulpverlening aan Nederlandse slachtoffers vaak te kort, waardoor ze ook kwetsbaar blijven voor mensenhandel. Op het moment dat je het aan beiden kanten aanpakt, kan je het aantal slachtoffers weerbaarder maken en kan je iets doen aan de kant van de klant. Doordat er op dit moment niet genoeg of passende hulp is, belanden veel slachtoffers weer op straat en worden daardoor weer slachtoffer.

ES Zal door goede hulpverlening ook de aangiftebereidheid toenemen?

- RW Daar heb je best kans op. Dat durf ik niet te zeggen omdat dat echt iets is wat in de praktijk moet blijken, maar daar heb je best kans op. Nu speelt er ook nog vaak angst een rol.
- ES We hadden net al heel even over de strafbaarstelling van klanten. Kan dit bijdragen?
- RW Ja, ik vind het zelf een heel lastig iets. Ik denk wel dat als opsporingsdiensten daadwerkelijk gaan naleven en het zal vooral gaan om situaties waarin het heel duidelijk is dat er sprake is van uitbuiting. En ik denk dat er ook heel veel af gaat hangen van klanten zelf. Hoe kom je erachter dat iemand een prostituee bezoekt die slachtoffer is van uitbuiting? Daarbij spelen klanten toch wel zelf een grote rol. De ene klant is heel onverschillig en die doet dat bewust. Juist die klanten wil je aanpakken. Er speelt toch vaak schaamte of angst om vervolgt te worden een grote rol. Ik denk wel dat het heel veel haken en ogen heeft. Ik vind het op zich wel goed dat dit strafbaar wordt gesteld, maar ik sta er wel een beetje sceptisch tegenover.
- ES Vooral dan vanwege de werking in de praktijk?
- RW Klopt. Het is wel heel mooi op papier bedacht maar hoe ga je het uitvoeren? Ik ben trouwens geen voorstander voor het Zweeds-model want daar wordt het allemaal juist veel meer in de illegaliteit geduwd. Nu is er nog enigszins zicht op prostitutie. Er gebeurt natuurlijk ook heel veel in de illegaliteit maar hetgeen wat in de legaliteit gebeurt, is nog wel redelijk zicht op. Je ziet eigenlijk al doordat het Zandpad is gesloten, dat zijn die prostitutieboten in Utrecht, en de wallen in Amsterdam. Daardoor is er al veel meer naar de illegaliteit gedrongen. Dus daar ben ik wel een beetje bang voor.
- ES Maar denkt u ook dat er door de strafbaarstelling van klanten ook minder klanten komen?
- RW Ik weet het niet. Ik denk het wel als de wet echt wordt nageleefd. Als de handhaving er ook echt op gaat toezien. Maar als nauwelijks iets mee wordt gedaan, weet ik niet of het aantal klanten afneemt. Het zou heel goed kunnen.
- ES Begrijp ik goed uit uw verhaal dat u wel van mening bent dat er een verantwoordelijkheid bij de klanten ligt?
- RW Ja, vind ik zeker wel. Maar ik vraag me wel af hoe bereid klanten zullen zijn om het te melden. Dat is denk ik ook wel iets wat logisch is. Het is ook de vraag hoe de overheid het gaat aanpakken. Want als je bijvoorbeeld dat Valkenburger-arrest neemt met dat meisje dat werd uitgebuit. Dat werd als een soort heksenjacht gepresenteerd waardoor eigenlijk ook twee klanten zelfmoord hebben gepleegd. Dan denk ik eigenlijk wel van het moet veel tactische worden aangepakt. 'Desnoods moeten we van hun bed lichten' werd er gezegd. Als je gewoon een gezin hebt dan kan angst de boventoon voren. Of schaamte.
- ES Komen jullie in contact met exploitanten?
- RW Nee, eigenlijk niet. Ja, want je vroeg je af welke rol exploitanten spelen. Ik vond dat ook best een moeilijke vraag om te beantwoorden. Ik denk ook wel dat zij een belangrijke signaleringsfunctie hebben want op het moment dat zij zien dat iemand echt gedwongen wordt, dat ze wel de mogelijkheid hebben om aan de bel te

trekken. Aan de andere kant is ook voor exploitanten moeilijk. Het is hun broodwinning. Ik denk wel dat zij een grote rol kunne spelen.

ES is onder exploitanten bekend dat er de mogelijkheid is om het bij CoMensha te melden?

RW Weet ik niet. Op zich wel een heel goed punt. Daar zou denk ik in principe wel verbetering in kunnen komen.

ES U houdt zich bezig met het beleid. Houdt u zich dan ook bezig met de Wrp en hoe het op dit moment is geregeld bij gemeenten?

RW Nou ja, wij houden ons eigenlijk alleen bezig met slachtoffers dus wij hebben daar heel weinig mee te maken. Daar durf ik dus eigenlijk ook geen antwoord op te geven. Ik vind dat heel moeilijk om daar iets over te zeggen. Wel wat ik net zei 'het sluiten van het Zandpad en het schoonvegen van de Wallen'. Dat zijn natuurlijk twee maatregelen die door de gemeenten zijn genomen. Hoe begrijpelijk ook. Je ziet daar wel mee dat het zich meer op het illegale circuit gaat spelen. Omdat de legale mogelijkheden afnemen. Wat dat betreft lijkt het me als gemeente ook heel moeilijk om maatregelen te nemen. Als je bijvoorbeeld in Den Haag kijkt. Daar worden prostituees heel veel bezocht door Shop. Shop is eigenlijk een maatschappelijke voorziening. Zij proberen doordat ze heel vaak langskomen bij de sekswerkers. Zo proberen ze vertrouwen te winnen en kunnen zij slachtoffers van mensenhandel signaleren. Ik denk dat als een gemeente daarin investeert er veel meer wordt gewonnen dan iets schoonvegen.

ES Begrijp ik dan ook uit uw verhaal: ze hadden het Zandpad in principe mogen sluiten maar daarbij hadden ze wel voor een andere mogelijkheid moeten zoeken zodat de prostituees toch nog in de vergunde sector konden werken?

RW Ja, vind ik wel. En ook niet elke sekswerker is ook slachtoffer. Daarover verschillen de meningen. Wij vormen daar eigenlijk geen mening over om geen groepen uit te sluiten. Als je op het Zandpad werkt en je bent geen slachtoffer van uitbuiting, waar moet je dan heen?

ES Dit waren eigenlijk mijn vragen.

RW Oké, dat is mooi. Ik ga jou sowieso het jaarverslag sturen en mocht je nog vragen hebben dan weet je me te vinden.

ES Dat is fijn. Bedankt. Ik wil u van harte bedanken voor uw tijd en bereidheid.

Bijlage VII

Interview raamexploitante Baekelandplein

Geïnterviewde: Carin
Functie: Exploitant van raamprostitutie op het Baekelandplein te Eindhoven

Locatie: Baekelandplein 4 te Eindhoven
Datum en tijd: 7 mei 2016 om 19:30 uur

Aanduiding

In dit interview wordt de interviewster, Ellen Smeets, aangeduid met ES. De geïnterviewde, Carin, wordt met C aangeduid.

Algemene informatie

Raamprostitutie is in de gemeente Eindhoven alleen toegestaan op het daarvoor ingerichte Baekelandplein. Carin is exploitant van een van de panden op het Baekelandplein.

-
- ES Gaat u akkoord met het opnemen van het interview?
- C Ja, is goed hoor.
- ES U bent exploitant, wat houdt dat precies.
- C Exploitant houdt in dat ik eigenlijk niet anders ben dan een zelfstandig ondernemer, die ramen en ruimtes verhuurt aan meisjes die in de prostitutie werken.
- ES Houdt u dan ook toezicht?
- C Ja, we zitten hier geconcentreerd op een plein. Er zitten hier als ik me vergis elf verschillende exploitanten. We hebben met de gemeente natuurlijk bepaalde afspraken gemaakt. Als onderneming moet je ook voldoen aan een aantal verplichtingen. Qua hygiëne, je moet je houden aan de richtlijnen. Het pand moet natuurlijk voldoen aan de gemeentelijke verplichtingen. Zo moet er een brandmeldingsinstallatie zijn. Plus de gemeente doet samen met de politie echt toezicht houden op meisjes die hier werken. Ze houden ook in de gaten of er sprake is van mensenhandel. Als ze iets merken.
- ES Ik hou me dan bezig met uitbuiting in de legale sector, zoals hier. Maar de afspraak is dus dat als u signalen heeft deze meld bij de politie.
- C Ja.
- ES En is dat al ooit voorgekomen?
- C Ja, regelmatig. Kijk je kan natuurlijk nooit iets met 100% zekerheid zeggen maar ik let er natuurlijk wel op. Ik let er op of meisjes niet zenuwachtig zijn als ze werken. Of ze blauwe plekken hebben. Maar dan nog kan je het niet altijd uitsluiten. Zo'n meisje neemt jou vaak niet in vertrouwen. Het is vaak iets wat je opmerkt en dan doorspeelt aan de politie. Dan in de hoop dat de politie dan misschien iets voor haar kan doen. Of dat ze het meisje zo ver krijgen dat ze dingen gaan vertellen.
- ES Weet u wat de politie er verder mee doet omdat het nog maar een signaal is?

- C Het is altijd heel moeilijk. Als een meisje verder niet mishandeld wordt door haar vriend, maar hij profiteert wel van haar. Dan moet je zo'n meisje daarvan zien te overtuigen. En vaak voelen ze zich vaak niet uitgebuit. Ze vinden het niks anders dan normaal dat ze werken en dat ze een partner hebben en dat zij de kostwinnaar zijn. Dat heb je ook in andere gezinnen dat een moeder werkt en de vader is thuis. Probeer ze daar maar van te overtuigen. En wanneer is het uitbuiting en wanneer is het mensenhandel, dat weet je niet. Die grens is heel moeilijk te bepalen. Nogmaals zo'n meisje heeft er vaak zelf niet eens problemen mee. Natuurlijk heb je ook heel ernstig gevallen waarbij een meisje daadwerkelijk mishandeld wordt en hier met zenuwen zit te werken omdat ze niet genoeg verdient. Het is voor ons heel moeilijk te beoordelen en voor de politie natuurlijk op.
- ES Voel je ook verantwoordelijk voor de dames?
- C Ja, ik heb natuurlijk ook kinderen. Ik heb ook een dochter. Ik heb hier meisjes werken die even oud zijn als mijn dochter.
- ES Wat komen hier veel dezelfde vrouwen?
- C Ja, vaak wel. Het zijn vaak wel vaste meisjes die echt maanden hun werk hier doen. Of zelfs jaren. We hebben hier in Eindhoven eigenlijk wel echt een vaste groep.
- ES Heb je er veel contact mee, in zo verre dat je er ook een band mee opbouwt?
- C Ja want je hebt meisjes en die zitten hier al jaren. Daarbij zitten ook wat meisjes die af en toe problemen hebben waarmee ik ze moet helpen. Dan bouw je wel in zekere zin een band op. Ik moet wel zeggen dat ik dat in het begin heel sterk had. Als een meisje wegging had ik daar altijd een beetje, vond ik dat jammer. Toen dacht ik bij mezelf van je moet toch een bepaalde afstand houden. Wel menselijk en sociale contacten onderhouden.
- ES Maar jammer in de zin van dat je je zorgen maakte over of omdat je ze ging missen?
- C Ook, allebei.
- ES We hebben het er net al een beetje over de signalen gehad.
- C Ik let ook op of ze steeds worden opgehaald door dezelfde man. Maar tegenwoordig zijn ze zo slim. In dat wereldje gaat het heel snel rond dat ze in Eindhoven alert zijn. Dat zeggen ze: 'breng haar niet met de auto want ze schrijven kentekens op'. Ze zijn wel zo slim. Dat zie je tegenwoordig niet meer. Maar wij hebben hier een hele grote inval gehad. Hierna zijn die mannen ook voorzichtig geworden.
- ES Denk je ook dat het door de inval minder is geworden?
- C Denk het wel. Want het feit dat wij er als exploitant en politie er bovenop zitten, schrikt af. Ze zullen dan eerder uitwijken naar plaatsen in Nederland waar de controle minder is. Ik mag wel zeggen dat het hier in Eindhoven heel goed geregeld is. De meisjes zitten hier wel redelijk veilig.

- ES En dat komt dan door?
- C Door de controle die wij als exploitant uitoefenen en het samenwerken met de politie. Die komen ook regelmatig binnen lopen. Kennen de meisjes ook allemaal. Wij houden de politie op de hoogte en als wij vragen hebben weten we hen te vinden. Dat is denk ik wel een van de redenen dat ze dit een beetje vermijden. We doen met z'n alle zoveel mogelijk ons best om signalen op te vangen.
- ES Wat kan er nog verbeterd worden zodat uitbuiting wordt voorkomen?
- C Er wordt continu gewerkt aan de prostitutiewet. We hebben destijds ook met de gemeente een vergadering gehad. Toen was er sprake van een soort van intakegesprek. Dat zou wel een van dingen kunnen zijn die bevorderlijk zouden kunnen zijn. Dan zou als een meisje komt toch een praatje maakt van hoe ben je hier terecht gekomen, waar kom je vandaan, wie heeft je gebracht? Soort van een bepaalde vragen. Dan kan er misschien wel aan bijdragen.
- ES En u zal dan dat gesprek voeren?
- C Ja, dat is de vraag. Dat is denk ik wel het beste. Beter dan iemand van de GGD ofzo. Ik denk dat omdat wij er zo bovenop zitten, de juiste signalen zouden opvangen. Wij vangen beter signalen op dan iemand die af en toe binnenkomt. Het gesprek moet natuurlijk ook niet afschrikken. Het moet niet zo zijn dat dadelijk niemand hier durft te komen werken omdat ze zeggen dat je helemaal wordt gescreend en wordt doorgevraagd. Het moet wel een beetje subtiel gebeuren. Het doel is om vertrouwen van zo'n meisjes te krijgen. Dat ze weet dat wanneer er iets aan de hand is waar ze terecht kan.
- ES Momenteel vindt er van te voren dus geen contactmoment plaats?
- C Als een meisje hier nooit eerder gewerkt heeft, is ze voor mij ook nieuw. Ze kan in principe gewoon meteen een kamer huren.
- ES Maar dat voorstel was al door de gemeente gedaan?
- C Dat is volgens mij ook landelijk besproken. Het is een landelijke wet. Dat was wel een van de punten die ze wilden doorvoeren. Ook de leeftijd van 18 naar 21. Waar wij ook volledig achterstaan. Al voor dat die wet er was. Is er nog niet eens officieel. Wij hebben in ieder geval gezegd dat meisjes van 18 tot 21 jaar niet mogen. Dat is te jong. Vanaf 21 is beter.
- ES Daar wordt dus ook op gecontroleerd?
- C Ja, als een meisjes binnenkomt moet ze sowieso een geldig legitimatiebewijs bij zich hebben. Dan controleren wij de leeftijd. We maken een kopie ervan. Ook de politie krijgt die zodat zij precies weten wie hier zit. Dat is het eigenlijk wel.
- ES Wat denkt u eigenlijk dat andere kunnen doen? Bijvoorbeeld meer controles.
- C Ik merk wel als je te veel vraagt een meisje dat echt wordt uitgebuit worden wel helemaal gestructureerd. Want als ik dan vraag of ze een vriendje hebben dan hebben ze nooit een vriendje. Dat merk ik ook wel. Dat merk je eigenlijk wel aan zo'n meisje. We hebben nog niet zo lang geleden een meisje hier gehad. Zij was tot 2 uur aan het werken, toen moest ze nog een taxi bellen. Toen zei ik van: 'oh

waar moet je naartoe want dan breng ik jou wel even weg'. 'Dat weet ik eigenlijk niet', zegt ze. Ik zeg: 'hoezo weet je niet waar je gaat slapen?' Toen vertelde ze dat ze dat zo zouden door sms'en. Ik vroeg of ik heel even moest blijven wachten maar dat hoefde niet. Ze maakte er een heel verhaal van. Toen dacht ik wel even van dit klopt niet. Dan heb ik onderbuikgevoel van hier klopt iets niet. Ik zit al zo lang in deze business dat ik dat kan aanvoelen. Je moet heel voorzichtig zijn in de benadering want als de pooier in de gaten krijgt dan moeten ze bijvoorbeeld naar Den Haag. Dan ben je ze helemaal kwijt. Daar zitten we ook niet op te wachten. Ook de politie niet. Dan kun je wel zeggen: 'het is lekker weg uit Eindhoven', maar je verplaatst het probleem. Dan is dat meisje uiteindelijk nog niet geholpen. Als zo'n meisje al werkt, wat al zwaar is, moet ze het voor zichzelf doen en niet uitgebuit worden.

ES Is er dan eigenlijk op dat moment weinig wat u kunt doen?

C Niks, maar als de politie komt zeg ik wel dat ze extra op dat meisje moeten letten.
ES Gaan zij er dan mee praten?

C Ja die houden vaker gesprek en dan worden wel bepaalde vragen gesteld.

ES Is het dan vaak dat het verhaal dan naar buitenkomt?

C Nee. Heel veel mensen hebben vaak een heel verkeerd beeld van zo'n loverboy maar vaak heeft zo'n meisje dat helemaal niet in de gaten. Die wordt verliefd op zo'n jongen en die jongen zegt dan later van dat hij schulden heeft. Ze zeggen dan dat ze zo snel mogelijk geld nodig hebben. Zo'n meisje is vaak zo verliefd en ziet echt een toekomst met hem. Als een jongen een keertje geld vraagt vinden ze niet zo gek. Ze hebben het vaak niet in de gaten. Pas na verloop van tijd, als de liefde overgaat en de ogen worden geopend, krijgen ze het in de gaten. Dan bedenken ze dat ze wel heel veel geld hebben afgegeven. Dan gaan ze denken van waar blijft dat geld allemaal. Dus pas achteraf denken ze pas van ik ben uitgebuit. Je hebt natuurlijk ook wel echt gevallen die echt mishandeld worden en met angst achter het raam zitten. Je kan het dus heel breed nemen qua uitbuiting. Wanneer is het wel of niet? Dat is voor ons heel moeilijk te doorgronden. Maar als zo'n meisje dan uiteindelijk die stap neemt dan zijn wij er natuurlijk wel meteen om daarop in te springen en hulp voor te zoeken. De politie is hier kind aan huis. Het is ook een vast team. Vaste gezichten die we ook altijd zien. Dat is ook heel prettig. Ze komen ook in burger, niet in uniform. Ze wandelen gewoon binnen, maken een praatje en drinken koffie. Het is allemaal heel gemoedelijk.

ES U had het net al over de nieuwe wet die er aan zit te komen. Nu is ook het voorstel om de klanten strafbaar te stellen. Bent u daarvan op de hoogte?

C Is dat hetzelfde concept als in Zweden?

ES Daar is prostitutie helemaal illegaal.

C Ze willen klanten strafbaar stellen dat ze gebruik maken van een prostituee?

ES Dat is in Zweden inderdaad. In Nederland willen ze wanneer de klant weet of een vermoeden heeft dat de prostituee wordt uitgebuit dat hij dan strafbaar kan worden gesteld.

C Dat vind ik wel heel erg vergaan.

- ES Vindt u dan dat er geen verantwoordelijkheid bij de klant ligt?
- C Jawel dat wel, maar om daar echt een straf op te zetten, vind ik ver gaan. Een klant zal dat niet aan mij melden. Wij worden door de buitenwereld toch gezien als de pooiers dus ik denk niet dat een klant snel naar mij toe zou komen. Wij worden gezien als uitbuiters. Wij verdienen geld over de ruggen van de meisjes. Zo ziet het gros ons. Dat is natuurlijk niet zo. Ik verdien hier wel mijn geld mee maar de meisjes zijn allemaal zelfstandig ondernemer. Ik krijg huur voor de ruimte die ik verhuur. Als een meisje 10 of 20 klanten pakt, dat is allemaal voor haar. Ik denk dat niet dat ze naar mij zouden komen. Dan eerder naar de politie.
- ES Ik heb via TERECHT! uw contactgegevens ontvangen. Hoe is uw contact hiermee?
- C Heel goed. Ik had voorheen altijd heel goed contact met de GGD. Ik probeer ook altijd dat meisjes zich eens in de drie maanden laten testen. Maar dat is altijd lastig. Het meisje moest dan altijd naar het kantoor van de GGD. Toen is TERECHT! op een gegeven moment begonnen met het inloophuis. Die hebben ons toen uitgenodigd om ons te informeren over wat ze gingen doen. Toen kwamen we ook op het controleren van de meiden. Toen heb ik gezegd 'ik heb ook een kantoortje achter die ik beschikbaar wil stellen'. Dit neemt de stap om helemaal naar het kantoor te moeten weg. Ook TERECHT! mag gebruik maken van dit kantoortje. Dan kunnen de huizen langsgaan zodat ze ook het gezicht zien achter TERECHT! en ze kunnen zich hier dus laten controleren door de GGD. Zo heb ik eigenlijk een beetje met hun contact gekregen. Eens in de zoveel tijd komen ze hier en dan hebben ze hier eigenlijk spreekuur. Ze kunnen bij dit spreekuur met van alles komen. Als ze uit het vak willen stappen, problemen. Heel uiteenlopende dingen. Ook de lichamelijke onderzoeken.
- ES Hoe wordt er door de vrouwen op gereageerd?
- C Ja goed. Ik hoor positieve verhalen. Verschillende vrouwen zijn geholpen met het stoppen en het aanvragen van een uitkering. Ook de onderzoeken lopen goed. Meisjes laten zich regelmatig controleren.
- ES Ik vroeg me eigenlijk af met welke instanties u zo al te maken hebt. Ik hoorde al de gemeente, PCT.
- C Sowieso de brandveiligheid wordt gecontroleerd. Met politie. De GGD wat betreft de hygiëne. Dat wordt ieder jaar gecontroleerd. Bij de gemeente wordt je sowieso bij de vergunningaanvraag, ga je sowieso door de Bibob. Je wordt volledig gescreend, of je geen crimineel verleden hebt. Best wel wat instanties inderdaad.
- ES Hebt u na de vergunningverlening eigenlijk geen contact meer met de gemeente Eindhoven?
- C Nou, bij de gemeente Eindhoven zitten er elke keer andere mensen op die positie en die zich hiermee bezig moeten houden. Dan hebben we iedere keer wel vergaderingen. Maar er zit weer steeds iemand anders. Ze beloven iedere keer dat er elke 3 maanden een vergadering is maar volgens mij is de vorige keer 2 of 3 jaar geleden. Het schiet dus niet echt op met de gemeente. We hebben er dus eigenlijk wel mee te maken maar schiet niet echt op.
- ES Maar zou het meer moeten?

- C Wat mij betreft niet. Ze hebben toch niks te melden. We moeten iedere keer op komen draven en er gebeurt vervolgens niks. Er wordt ook niet echt naar ons geluisterd. Ze zeggen dan dat ze gaan kijken wat ze kunnen doen. In de praktijk komt er vaak niks van.
- ES Komen bij zo'n overleg dan ook de signalen van uitbuiting ter sprake?
- C Vaak zitten bij de vergaderingen medewerkers van PCT. Daar hebben wij eigenlijk meer contact mee dan met de gemeente. Wij hebben hier toen een hele grote inval gehad omdat er signalen waren van uitbuiting. Dan komt er natuurlijk een heel ding op gang. Dan komt er natuurlijk ook de gemeente en de burgemeester bij kijken. Verder niet echt.
- ES Ik ben eigenlijk door mijn vragen heen. Ik wil u bedanken voor het vrij maken van tijd voor mij.

Bijlage VIII

Interview TERECHT!

Geïnterviewde: Paola Broerse
Functie: Hulpverlener bij TERECHT!

Locatie: Don Boscostraat 4 te Eindhoven
Datum en tijd: 11 mei 2016

Aanduiding

In dit interview wordt de interviewster, Ellen Smeets, aangeduid met ES. De geïnterviewde, Paola Broerse, wordt met PB aangeduid.

Algemene informatie

Dit onderzoek wordt ten behoeve van TERECHT! gedaan. TERECHT zet zich in voor de positie versterking van (ex-)sekswerkers, ook wel prostituees genoemd.

ES Gaat u akkoord met het opnemen van het gesprek?

PB Is goed.

ES Het is mogelijk dat het onderzoek, mijn scriptie, wordt gepubliceerd op www.hbo-kennisbank.nl. Geeft u toestemming voor het eventueel publiceren van de scriptie met daarin het interview waarin u wordt genoemd?

PB Ja.

ES Komt het ooit voor dat een prostituee hier komt en vertelt dat ze slachtoffer is van uitbuiting? Of krijgen jullie andere signalen?

PB Vermoedens hebben we wel. Signalen krijgen we ooit via het PCT. Omdat we met Lumens samenwerken, hoor je ook signalen. Dan hoor je ook verhalen dat ze bezig zijn met vrouwen of mannen die in zo'n situatie zitten. Ook wel van vrouwen zelf maar dat is soms het een proces. Ze zien het eerst nog niet dat ze worden uitgebuit. Omdat ze in een cirkel zitten. Ze vinden het normaal. Door gesprekken, doordat ze uit de situatie zijn, dan komen ze tot inzicht. Dan denken ze er zijn dingen met mij gedaan die gewoon niet kloppen.

ES Wat wordt hier vervolgens mee gedaan?

PB Als wij een melding krijgen van uitbuiting dan moeten wij dat melden bij de zorgcoördinatie, bij Lumens. Ook pikken wij het zelf op. We kijken dan naar de situatie. Moeten we haar doorplaatsen om haar uit te situatie halen. Willen wij dit doen dan moeten wij zeker de zorgcoördinator erbij halen. Zij hebben namelijk een lijn met CoMensha. CoMensha is een centrum in Nederland die zoekt naar plekken om vrouwen te plaatsen. Wat overigens voor Nederlandse vrouwen veel moeilijker is dan buitenlandse vrouwen. Dat is eigenlijk een slecht teken. Waar wij hier tegenaan lopen is dat wij geen opvang hebben. Als een vrouw er uit wil stappen. Het is ooit moeilijk om die vrouw in beeld te houden. Dan kan het te lang duren. Als je soms al aangeeft dat je nog even moet zoeken naar een plek dan zijn ze al vluchtig weg. In die tijd kunnen er namelijk alweer tien sms'jes zijn gekomen van: 'ik pak je', 'je komt er toch nooit uit', 'ik vind je wel'. Dus eigenlijk moet op het moment dat ze zeggen: 'ik wil eruit', moet je ze ergens kunnen plaatsen. Daar lopen wij hier tegenaan.

- ES Hoe zou dat verbeterd kunnen worden?
- PB Meer opvangplekken creëren. Zeker binnen deze regio. Landelijk zijn we bij het Leger des Heils aan het kijken om binnen het Leger des Heils een plek te krijgen. Dan kunnen vrouwen die via het Leger des Heils binnenkomen daar naartoe kunnen verwijzen. Dat is een droom. Die moet praktisch gezien snel werkelijkheid worden.
- ES De aangiftebereidheid onder slachtoffers is erg laag. Zou dat om met dit kunnen te maken? Ze weten namelijk niet waar ze terecht komen.
- PB Ja! Inderdaad waar ze terecht komen. Hun denken dat als je aangifte doet, hij meteen wordt opgepakt. Maar dat is niet altijd zo. Het is een proces. Er moeten bewijzen worden geleverd. Er is ook een heel groot nadeel aan het doen van aangifte. De advocaat van de verdachte mag in jouw dossier kijken. Als hij dat dossier ook deelt met zijn cliënt dan zit je. Dat heeft heel veel onveiligheid. Als vrouwen eenmaal in beeld zijn, worden ze niet serieus genomen. Ze krijgen toch een stempel dat ze hoer zijn. Er wordt toch altijd ook iets bijgelegd van het ligt ook aan jou. Natuurlijk ligt er iets. Onzekerheid bijvoorbeeld maar dat is een heel ander iets. Mensen mogen nog wel getraind worden in het bejegenen van vrouwen die aangifte doen. Ze moeten meevoelend zijn. Of ze moeten er iemand bijnemen die meer ruimte en geduld heeft. Zij willen vaak tempo terwijl de vrouw vol zit met angst. Dat heb ik zelf wel vaak gezien. Dan moet je het echt zo treffen met wie de aangifte aanneemt. Ik kan het ook van hun kant begrijpen want ja ze legt een aangifte af, doe dan wat. Maar dat is heel lastig. Er zitten zoveel meer lagen achter. Soms zouden ook meer informatie voor moeten zijn. Aan sekswerkers dat je gewoon weet dat als je aangifte het niet meteen is opgelost. De politie moet ook op dingen wachten.
- ES Maar als je dit bekend maakt, zou daardoor juist niet de aangiftebereidheid afnemen? Dat ze gaan denken: 'het heeft eigenlijk geen nut'.
- PB Ja dat is de balans. Dan denken ze nu soms ook al. Maar als jij begrip probeert te kweken van wat daar achter zit waardoor het lang duurt. Dan is het nog moeilijk maar dan zijn ze voorbereid. Dan weten ze tijd gaan worden. Maar goed ook hoor. Die gasten putten ze gewoon uit. Tot dat de vrouw zoiets heeft van laat maar. Het is te uitzichtloos. Na de aangifte ook een na programma. 'Top dat je aangifte hebt gedaan, wat gaan we er aan doen dat het niet nog een keer gebeurd?' Ze komen vaak in die cirkels. Hier is een vrouw die ook heel vaak aangifte heeft gedaan. Die werd niet serieus genomen of er gebeurde weer wat. Zij maakt nu echt stappen. Dan belt ze maar dan wordt ze niet serieus genomen. Ze staat namelijk al in het dossier. Het moet zo zijn: 'elke dag is een nieuwe dag'. Wat er gisteren is gebeurt, moet ik niet meenemen naar vandaag. Als een vrouw voor de zoveelste keer aangeeft dat ze wil stoppen dan geloof ik haar. En zij voelen of ik hun geloof. Dat is echt zo. De aangiftebereidheid is erg laag. Je hebt verschillende situaties. Bij mensenhandel komt er echt heel veel bij kijken. Ook angst. Ze hebben dan het gevoel dat ze nergens meer controle over hebben. Ik ken ook een slachtoffer van Saban B. Zij heeft slachtoffervergoeding gekregen, maar bijna niks. Wat het haar heeft gekost ten aanzien van haar gehele gezinssysteem. Ze kon allemaal niet vertellen waarom ze geen contact kon onderhouden. Het heeft zoveel impact. Als is zo iemand opgepakt, ze leven er nog dagelijks mee. Het zit ook in hun hele lijfsysteem. Ze schrikken zich echt heel erg omdat ze voortdurend alert zijn.
- ES Proberen jullie ook erop aan te dringen om aangifte te doen?

- PB Een collega van mij zegt altijd: 'aangifte is een statement maken'. En dat vind ik een hele mooie. Daarmee laat je zien de grens en hier niet verder. Je probeert verwachtingen los te laten omdat je heel het rechtssysteem niet in de hand hebt.
- ES Hoe is jullie ervaring met het PCT?
- PB We wisselen wat dingetjes uit en dat is ook de balans zoeken. Je moet samenwerken maar ook weer op je eigen stuk blijven. Ook zeker ten aanzien van informatie. Die je wel of niet uitwisselt.
- ES Wanneer een vrouw jullie dat in vertrouwen vertelt, geven jullie dat dan door aan het PCT?
- PB Dat is denk ik een hele lastige. Wel met je collega's deel je het. Ik vind dat heel lastig want bij mij staat het vertrouwen van de cliënt voorop. Dan zou ik het ook benoemen. Ik zou eerst haar proberen te laten inzien. Ik kan van alles melden maar als zij ingrijpen de consequenties dragen zij. Dan zijn ze eruit. Bewijs is gewoon heel lastig. Het slachtoffer moet heel goed begeleid worden anders schieten ze zo weer terug. Een collega van mij heeft ooit gehad dat er na 6 jaar pas een verhaal uitkwam. Toen bleek pas wat er daadwerkelijk aan de hand was. Voor mij zou het heel erg een dilemma zijn van vertel is het nou wel of niet aan de politie. Je moet er ook als maatschappij achterstaan. Van wij zijn het hier niet mee eens. Dat draagt ook bij aan de aangifte. 'Wij staan achter de vrouwen die dit doen.' Een signaal afgeven, 'ook al gebeurt het, wij keuren het af'. Als je daar inzit, ben je zo gekokerd. Is heel moeilijk om aangifte te doen. Eerst moet ondervonden worden wat veiligheid is en wat haar eigen kracht is. Misschien eerst een veilige plek. Ik denk dan dat het heel anders wordt. Ik vind heel belangrijk dat ook de dader in het traject wordt meegenomen. Ook de daders. Dan laten ze je los dan pakken ze weer een ander. Alleen straf werkt niet. Ga met de dader in gesprek. Daar kan je ook signalen uithalen. Ze kicken bijvoorbeeld op macht, zwakte. Dus dat kan ik ook gebruiken als ik meiden op school voorlicht. De politie is soms ook machteloos. Ze moeten duidelijk worden meegenomen. Er moet uitgelegd worden dat ze even moet wacht en hoe het nu verder gaat. Goed slachtoffers begeleiden. Je moet het eigenlijk voorwezen. Toevallig een collega van het Leger des Heils heeft voorheen bij de politie gewerkt. Zij heeft dus beide kanten gezien.
- ES Met welke instanties en personen staan jullie in contact? Ook met exploitanten?
- PB We werken niet samen, maar hebben wel contact. Via het Baekelandplein. Een exploitante heeft ons de mogelijkheid gegeven om daar spreekuur te houden samen met de GGD. Daar ontmoet je ook andere exploitanten. We hebben van sommige mailadressen zodat we contact kunnen opnemen. Met exploitanten van clubs hebben wij bijna geen contact. Je vraagt vriendelijk of je binnen mag komen.
- ES Hoe staan ze daar dan tegenover?
- PB Wisselend. Soms is de Belastingdienst en het PCT al geweest. Dan komen wij ook nog. Dat is al te veel. Het kan ook storend zijn voor die vrouwen. Bij een club komen we helemaal niet binnen. Maar dat is dan meer dat je het er met het PCT over hebt.
- ES Krijg je dan ook niet het gevoel van 'we mogen niet naar binnen omdat ze iets verbergen'? Dus dat daar bijvoorbeeld meisjes zijn die worden uitgebuit.

- PB Het is wel raar maar ik kan het soms ook wel begrijpen. Alleen het PCT kan daar wel naar binnen. Dan is het niet goed inderdaad. Je kan wel denken van laat de vrouwen zelf bepalen. De exploitant is het toch de eerste poort. Maar hoe maakt een prostituee dan kenbaar dat ze hulp wil. Laatst zei ook een exploitant dat die twijfelde over wat wij eigenlijk kunnen doen. Wat ze hebben een vertrouwensband. Iedereen stigmatiseert. Zo worden exploitanten ook als mensenhandelaren gezien.
- ES Maar zou het contact met exploitanten kunnen verbeteren? Dat jullie samen signalen van uitbuiting bespreken?
- PB Nou ja zij lopen daarbij ook op hun tenen. Op het moment dat dat gebeurt, moet de tent dicht. Ze zijn daar best wel scherp op. Soms moet je aan de koffie. De gemeente moet naar exploitanten luisteren.
- ES Nu is er ook het voorstel om klanten strafbaar te stellen?
- PB Ja, niet mee eens.
- ES Kun je dat toelichten?
- PB In Nederland is het een legaal beroep. Op het moment dat je klanten strafbaar gaat stellen. Dat kan niet. De klant gaat dan nooit meer zijn mond opendoen. Het gaat echt averechts werken. In een raam weet je niet want een pooier staat op de achtergrond. Daar kan je het niet zien. Tenzij je blauwe plekken ziet of een vertrouwensband krijgt. De klant zou weggaan als die erachter komt terwijl zij een bepaalde quota moet halen. Ze moeten wel naar de politie kunnen gaan maar niet dat hij strafbaar is. Als een meisje het voortdurend zegt en de klanten doen er niks mee dan wel. Ik probeer ook altijd te kijken naar andere beroepen. Hoe daar dat soort dingen zijn geregeld. Het is misschien ook wel niet te vergelijken. Als iemand regelmatig bij zo iemand terecht komt en ze doen er niet niks mee. Dan kan het misschien wel. Als hij het weet, moet hij het melden. Klaar. Of je daardoor strafbaar wordt gesteld, als je het niet doet, ik denk van ga je daar ook nog eens in investeren. Dan moet je ook nog al die klanten pakken. Pak nou maar eerst de mensenhandelaar. Als het met voorbedachten raden Als hij in de situatie komt en hij doet er niks mee.
- ES Kan ik hier dan uit halen dat je wel verantwoordelijkheid bij de klanten neerlegt?
- PB Ja, absoluut. Verantwoordelijkheid vanwege de kwetsbaarheid en ook wel de branche. Want willen we die gezond houden. Dan kan je hem ook terugkoppelen. Je kan ook zeggen: 'klanten, jullie willen naar sekswerkers, die mensen willen hun beroep uitoefenen, jullie willen er van genieten. Draag mede bij aan het schoonmaken van de branche.' Dan maak je hem anders. Ze dragen dan bij aan iets wat ze graag doen. Bij strafbaarstelling ga je op angst. Dan denken ze van het wordt bekend.
- ES Hoe is jullie contact met de gemeente?
- PB Ja, we worden gefinancierd. We hebben dan wel zorg overleggen, eens in de zoveel tijd.
- ES Met andere hulpverleningsinstanties?
- PB Ja, dus met de gemeente, PCT, GGD, zorgcoördinatie en wij. Ze proberen mee te denken. Ze willen ook altijd meewerken aan interviews. Ik denk dat het wel meer

kan. Er moet meer van praten naar handelen worden gegaan. Sneller concrete actie en dat mis ik een beetje. Vermoedens worden er wel besproken. In sommige dingen mag wel meer doorgepakt worden. Dingen die we besproken hebben, 'hup'. Dat komt ook doordat ik meer op de uitvoeringskant zit. Bij die gesprekken wordt alles besproken. Als er vermoedens zijn, niet echt. Er zijn ook niet zo vaak zorg overleggen. Niet in die gesprekken waar ik bij heb gezeten. Is nooit echt een casuïstiek naar voren gekomen. In Eindhoven waren een keer signalen bij een huis. Dan moet er worden gekeken wat we daar een keer mee gaan doen. Wij moeten daarin ook zelf wat steviger zijn. Wij worden denk ik nog te weinig ingezet in het zien zelf. Dan zit je meer op het veldwerk. Daardoor kan er sneller worden ingegrepen. Je moet signaleren. Meer samen kijken. Als je al overlegt, zijn er al meiden die in die situatie zitten. Er moet natuurlijk ook heel veel gedaan worden op scholen. Dat je ook leert wanneer je geen nee kan zeggen waar je dan naartoe kunt. De GGD kan ook dingen signaleren. Het is niet verplicht dat prostituees zich laten controleren maar de mogelijkheid is er wel. Ze merken fysieke dingen op. Het kan wanneer wij op het Baekelandplein zitten bij het spreekuur of elke donderdag bij de GGD zelf. Als de vrouw elke keer onveilige seks heeft, roept dit ook vraagtekens op. Er zijn bijeenkomsten over de awareness van signalering. Er wordt wel degelijk aandacht aan besteed.